

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Nataša Bole

**VLOGA SLOVENSKE POLICIJE PRI ZMANJŠEVANJU
ILEGALNIH MIGRACIJ V REPUBLIKI SLOVENIJI**

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana 2007

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Nataša Bole

Mentor: doc. dr. Iztok Prezelj

**VLOGA SLOVENSKE POLICIJE PRI ZMANJŠEVANJU
ILEGALNIH MIGRACIJ V REPUBLIKI SLOVENIJI**

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana 2007

VLOGA SLOVENSKE POLICIJE PRI ZMANJŠEVANJU ILEGALNIH MIGRACIJ V REPUBLIKI SLOVENIJI

Države Evropske unije se z nezakonitimi migracijami spopadajo že od samega nastanka skupnosti dalje, po letu 1990 pa se je število ilegalnih migrantov v Unijo, katere del je leta 2004 postala tudi Republika Slovenija, opazno povečalo. Ilegalne migracije so zato postale predmet resnih varnostnih razprav. Pojavile se je potreba po oblikovanju uravnoteženega in celovitega obravnavanja fenomena migracij. Evropske države so pričele sprejemati restriktivnejšo migracijsko politiko, s katero so želele zajezi val nezaželenega priseljevanja. Evropska unija je s tem namenom poostrila nadzor na zunanjih mejah ter uvedla enotno vizumsko politiko. Tudi Republika Slovenija je pričela izvajati številne ukrepe za preprečevanje nezakonitih migracij. Ključno vlogo na tem področju je odigrala slovenska policija, ki je na povečano število ilegalnih prebežnikov odgovorila tako s strožjim nadzorom same državne meje kot tudi z operativnimi ukrepi v notranjosti države. Na ta način je uspela zajezi val ilegalnih migracij, ki so v Republiki Sloveniji svoj vrh dosegle leta 2000, ko je državno mejo na nedovoljen način prestopilo več kot 35.000 tujcev. Z vstopom v schengensko območje bo na slovensko policijo padla velika odgovornost, saj bo opravljala mejno kontrolo in varovanje zunanje meje Evropske unije za vse države članice. Od nje se bo tako pričakovala še večja učinkovitost pri preprečevanju ilegalnih migracij.

KLJUČNE BESEDE: ilegalne migracije, policija, policijska pooblastila, azil.

THE ROLE OF THE SLOVENE POLICE IN REDUCING ILLEGAL MIGRATIONS IN SLOVENIA

The European Union countries have been facing illegal migrations since the very establishment of the European Union. After 1990, the number of illegal migrations into European Union (Slovenia became its member in 2004) has increased significantly. Illegal migrations have therefore become a matter of serious security discussions. A need to have a balanced and integrated treatment of the migration phenomenon has thus arisen. The European countries have started to introduce a more restrictive policy on migration with which they wish to stem the flow of undesirable immigrations. To avoid the problem of migrations, the European Union has intensified the control on its outer borders. The Republic of Slovenia has also begun to carry out numerous measures to stop the illegal migrations. The Slovene police have played a vital role regarding the problem of illegal migrations by increasing the border controls as well as by introducing different operative measures within the country itself. Slovenia has thus managed to stem the flow of illegal migrations which have reached their peak in the year 2000 when more than 35,000 foreigners managed to illegally cross the Slovene border. By entering Schengen states the Slovene police will face a great responsibility because it will be performing border controls and protecting the outer border of the entire European Union. Therefore, the police will be expected to show an even greater efficiency in preventing the illegal migrations.

KEY WORDS: a police, illegal migrations, police powers, an asylum.

Kazalo

1. UVOD	7
2. METODOLOŠKI OKVIR	9
2.1 Predmet in cilji proučevanja.....	9
2.2 Hipoteze	10
2.3 Uporabljene metode dela.....	10
3. OPREDELITEV POJMOV	12
3.1 Definicija migracij in ilegalnih migracij	12
3.2 Nacionalna varnost.....	13
3.3 Državna meja.....	14
3.4 Mejni prehod	14
3.5 Zunanja in notranja meja.....	15
3.6 Mejna kontrola	15
4. EVROPSKA UNIJA IN ILEGALNE MIGRACIJE	18
5. MIGRACIJSKA POLITIKA EVROPSKE UNIJE.....	20
5.1. Vzpostavitev celovite in uravnotežene migracijske in azilne politike Evropske unije .	20
6. MIGRACIJSKA POLITIKA REPUBLIKE SLOVENIJE	22
6.1 Zakonodaja s področja nezakonitega priseljevanja in nadzora nad tujci	25
6.2 Pogoji za vstop tujcev v Republiko Slovenijo	28
6.2.1 Obveznost posedovanja potne listine	28
6.2.2 Obveznost posedovanja vizuma ali dovoljenja za prebivanje.....	29
6.3 Zavrnitev vstopa v Republiko Slovenijo.....	31
7. PROBLEMI V ZVEZI Z NEDOVOLJENIM PREHAJANJEM DRŽAVNE MEJE.....	33
7.1 Vpliv ilegalnih migracij na nacionalno varnost	33
7.2 Kriminaliteta.....	36
7.3 Zloraba potnih listin	37
7.4 Trgovina z ljudmi	38
7.5 Sporazumevanje z ilegalnimi prebežniki	41
7.6 Finančno breme	42
7.7 Zdravstvena oskrba	42
7.8 Neustrezna prostorska opremljenost policijskih enot.....	43
7.9 Ksenofobija	43
8. VAROVANJE DRŽAVNE MEJE.....	45

8.1 Nacionalni načrt za varnost meja	48
8.2 Varovanje državne meje po vstopu Slovenije v Evropsko unijo	49
8.2.1 Schengenski informacijski sistem (SIS).....	50
8.3 Oprema enot, odgovornih za nadzor državne meje.....	52
9. POLICIJSKA POOBLASTILA, KI JIH POLICISTI NAJPOGOSTEJE UPORABLJAJO PO PRIJETJU OSEBE, KI JE NEDOVOLJENO VSTOPILA NA OZEMLJE REPUBLIKE SLOVENIJE.....	55
9.1 Kazenskopravne sankcije zoper osebe, ki nezakonito vstopijo na državno ozemlje.....	58
9.2 Kazenskopravne sankcije zoper osebe, ki pomagajo ali omogočajo nezakonito priseljevanje	58
10. POSTOPEK POLICIJE S TUJCI, KI PO NEDOVOLJENEM VSTOPU V REPUBLIKO SLOVENIJO IZJAVIJO, DA BODO V REPUBLIKI SLOVENIJI ZAPROSILI ZA AZIL..	60
10.1 Ugotavljanje okoliščin nezakonitega vstopa	63
10.1.1 Vprašanja prosilcem za azil.....	64
11. VRAČANJE IN SPREJEMANJE OSEB NA DRŽAVNI MEJI.....	66
11.1 Neformalni postopek	66
11.1.1 Vračanje/sprejemanje državljanov držav pogodbenic (lastnih državljanov)	68
11.1.2 Vračanje/sprejem državljanov tretjih držav ali oseb brez državljanstva.....	69
11.2 Formalni postopek.....	72
11.3 Nastanitev v Centru za tujce ali izven centra	72
11.4 Azilni dom.....	74
11.4.1 Zloraba instituta azila	76
12. STATISTIKA ILEGALNIH PREHODOV DRŽAVNE MEJE REPUBLIKE SLOVENIJE	81
12.1 Število ilegalnih prehodov državne meje po letih.....	81
12.2 Državljanstvo oseb, ki so bile najpogosteje obravnavane zaradi nedovoljenega prehoda državne meje v obdobju od leta 2004 do 2006.....	83
12.3 Obravnavano število ilegalnih prehodov po mejah v letu 2006.....	84
Grafični prikaz 12.2: Število ilegalnih prehodov po mejah v letu 2006	84
12.4 Število ilegalnih prehodov državne meje po mesecih v obdobju od leta 2004 do leta 2006.....	86
12.5 Izvajanje meddržavnih sporazumov o vračanju oseb na državni meji.....	87
13. SKLEP IN VERIFIKACIJA HIPOTEZ.....	89
14. SEZNAM VIROV	92

14.1 Knjižni viri in samostojne publikacije	92
14.2 Dokumenti	94
14.3 Članki v strokovnih in publicističnih revijah	98
14.4 Medmrežni viri	99
14.5 Ostali viri	99

1. UVOD

V svetovnem procesu družbenopolitičnih in gospodarskih sprememb postajajo migracijski tokovi globalen proces, v katerem se v ospredje postavljajo tudi vprašanja obvladovanja in preprečevanja nezakonitih migracij ter obvladovanje organiziranega kriminala. Ilegalne migracije so pogosto povezane tudi s kaznivimi dejanji tistih, ki se organizirano ukvarjajo s tihotapljenjem ljudi. Zasluzki teh kriminalnih združb pa predstavljajo v zadnjem obdobju eno najdonosnejših področij njihovega delovanja.

Evropa je prostor, ki privablja množično priseljevanje najrazličnejših ljudi. Zaradi svoje privlačnosti in bližine sosednjih regij z velikim številom potencialnih migrantov (Afrika, Bližnji vzhod in zahodna Azija) se počasi sooča z dejstvom, da nedvomno postaja najpomembnejše svetovno ciljno območje za mednarodne migracije.

Mnogi ilegalni migranti, ki so namenjeni v različne evropske države, vstopajo vanje skozi Slovenijo in so žrtve številnih kriminalnih združb, ki na račun človeških stisk kujejo dobičke ter spravljajo marsikoga v suženjsko razmerje, prostitucijo ali jih silijo v kazniva dejanja. Sloveniji je po sprejemu številnih ukrepov uspelo zajezi val ilegalnih migracij, ki je še pred leti grozil z izjemnimi razsežnostmi. S sprejemom Slovenije v Evropsko unijo pa je le-ta ponovno postala zanimiva za številne prebežnike.

Čeprav je Slovenija za večino emigrantov, zlasti tiste iz nekaterih azijskih in afriških držav ter držav Vzhodne Evrope, pretežno še vedno tranzitna država, pa za druge tujce, zlasti za tiste, ki prihajajo iz držav bivše Jugoslavije, postaja vse bolj ciljna država.

Slovenske meje z Avstrijo in Italijo zaenkrat še vedno predstavljajo tudi zunanje meje tako imenovane »schengenske Evrope«, na katerih se zastruje nadzor nad tokovi priseljencev. Schengenski sporazum skoraj povsem odpravlja nadzor na notranjih mejah držav pogodbenic ter vzpostavlja prostor svobodnega gibanja ljudi, kapitala in storitev. Zato evropske države ne samo nadzirajo, temveč tudi omejujejo oziroma prepovedujejo nenadzorovano priseljevanje. Nekontrolirano priseljevanje povzroča varnostne probleme in ustvarja družbene nestabilnosti in krize. Ker je Slovenija s 1.

majem 2004 postala članica Evropske unije, jo vedno več ljudi poskuša uporabiti kot prehodno območje v želji po migriranju proti zahodnoevropskim državam. Slovenija se je tako glede na geografski položaj znašla na zelo izpostavljenem območju glede na migracijska gibanja. Ob vstopu v t.i. »schengenski prostor«, ko se bo zunanja meja »schengenske Evrope« premaknila na sedanjo mejo z Republiko Hrvaško, pa bo Slovenija pod velikim pritiskom Evropske unije, da bo učinkoviteje zaustavljala ilegalne migracije.

2. METODOLOŠKI OKVIR

2.1 Predmet in cilji proučevanja

Že od same osamosvojitve dalje se Republika Slovenija srečuje z organiziranimi pobegi čez državno mejo, za katerimi stojijo dobro organizirane mednarodne kriminalne združbe. Tovrstna dejavnost jim prinaša ogromne zaslužke. Nezakonite migracije po razsežnostih in dobičkih poleg trgovanja z drogami in orožjem danes sodijo med najhitrejše rastoče dejavnosti mednarodnega organiziranega kriminala.

V začetku leta 2000 so v Mednarodni organizaciji za migracije Združenih narodov (UNIOM) ocenili, da na svetovni ravni nezakonite migracije s spremljajočimi dejavnostmi, kot so trgovina z ljudmi in orožjem, ponarejanje ukradenih listin in podobno, organizatorjem prinašajo najmanj od šest do devet milijard ameriških dolarjev čistega dobička na leto. Dobri dve leti zatem so v okviru Interpola oziroma njegove veje za preprečevanje trgovine z ljudmi ocenili, da se je letni dobiček organizatorjev nezakonitih migracij povečal na vsaj trideset milijard ameriških dolarjev, danes pa so številke še občutno višje (Dakič Prelec 2006: 26).

Predmet proučevanja mojega diplomskega dela so tako predvsem ilegalne migracije in v zvezi z njimi vloga slovenske policije pri nadzorovanju in zmanjševanju le-teh.

Ključni cilji, ki sem si jih zadala pri izdelavi diplomskega dela, so naslednji:

- proučiti vlogo slovenske policije pri zmanjševanju ilegalnih migracij na območju Republike Slovenije;
- ugotoviti, kakšni problemi se pojavljajo v zvezi z nedovoljenim prehajanjem državne meje;
- proučiti migracijsko politiko Evropske unije in Republike Slovenije;
- ugotoviti, katera pooblastila imajo na razpolago slovenski policisti pri prijemanju oseb, ki na nedovoljen način vstopijo na ozemlje Republike Slovenije;
- opisati postopek policije s prosilci za azil;
- opisati postopek nastanitve in vračanja ilegalnih prebežnikov.

2.2 Hipoteze

Hipoteze, ki jih bom skušala dokazati skozi celotno diplomsko delo, so naslednje:

HIPOTEZA 1:

»Vloga policije pri zmanjševanju ilegalnih migracij se prične že s samim nadzorom državne meje Republike Slovenije.«

HIPOTEZA 2:

»Vloga slovenske policije pri zmanjševanju ilegalnih migracij se bo z vzpostavitvijo schengenske meje še povečala.«

HIPOTEZA 3:

»Pri prijetju oseb, ki so na nedovoljen način vstopile na ozemlje Republike Slovenije, policisti uporabljajo vrsto različnih pooblastil.«

HIPOTEZA 4:

»Z nedovoljenim prehajanjem državne meje so povezani številni problemi, ki se kažejo v vplivu ilegalnih migracij na nacionalno varnost, v povišanju stopnje kriminalitete in podobno.«

2.3 Uporabljene metode dela

Z metodološkega vidika izdelava mojega diplomskega dela obsega najprej okvirno opredelitev teme dela in postavitev hipotez ter na podlagi tega zbiranje pisnih in ustnih virov, ki so pomembni za moje delo, njihova selekcija, obdelava, analiza in interpretacija.

Moje diplomsko delo je študija primera, kar pomeni, da bo proučevan konkreten primer, in sicer Republika Slovenija.

Ilegalne migracije in v zvezi z njimi povezano vlogo slovenske policije pri njihovem zmanjševanju bom proučila na podlagi analize primarnih virov (zakoni in predpisi o

tujcih, azilu in nadzoru državne meje, sporazumi in konvencije, ki se ukvarjajo z migracijami...). Pri analizi migracijske politike Evropske unije sem uporabila še metodo zgodovinske analize.

Naloga bo vsebovala tudi analizo sekundarnih virov (knjige in članki). Z analizo uradnih statistik pa bom svojo nalogo opremila še s podatki o številu ilegalnih prehodov čez državno mejo, državljanstvih oseb, ki so najpogosteje obravnavane zaradi nedovoljenega prehoda državne meje in podobno.

Uporabila bom tudi analizo internetnih virov, kjer sem pridobila nekatere statistične podatke in razne članke.

Glede na to, da delam na področju, kjer se tako rekoč vsakodnevno srečujem z ilegalnimi prebežniki (zaposlena sem na Policijski postaji Ilirska Bistrica v skupini za varovanje državne meje), bom kot eno izmed metod dela pri izdelavi svoje naloge uporabila tudi opazovanje z udeležbo.

3. OPREDELITEV POJMOV

3.1 Definicija migracij in ilegalnih migracij

Migracije oziroma selitve običajno opredeljujemo kot prostorske premike prebivalcev ali selivcev iz odselitvenega v priselitveno območje. Emigracija označuje odselitev iz države, imigracija pa priselitev v državo (Malačič 2000: 155–156).

Mednarodne migracije imajo lahko zelo različno ozadje. Vzroki so največkrat ekonomski, politični, verski in drugi. Med spodbujevalce mednarodnih migracij pa sodijo naslednji dejavniki (Franko 2002: 3):

- razkorak med razvitimi in nerazvitimi državami;
- eksplozija prebivalstva v nerazvitih državah;
- staranje in upadanje aktivnega prebivalstva v industrijsko razvitih državah;
- vedno večje komunikacijske možnosti, zlasti transportne;
- liberalizacija pretoka ljudi, blaga in kapitala;
- propad zaprtih socialističnih sistemov.

Na podlagi primerjav migracijskih gibanj po svetu sta Castles in Miller (1998: 8–9) predstavila splošne tendence na področju migracij, ki bodo verjetno igrale pomembno vlogo v naslednjih dvajsetih letih:

- *globalizacija migracij*, kar pomeni, da bo vedno več držav istočasno vključenih v migracijska gibanja. S tem se bo povečala raznolikost ekonomskega, socialnega in kulturnega ozadja novih imigrantov;
- *vedno večja hitrost migracij*, kar pomeni porast obsega migracij v vseh večjih svetovnih regijah;
- *diferenciacija migracij*, kar prinaša vedno več novih tipov imigracij naenkrat;
- *feminizacija migracij*, kar pomeni opaznejšo in pomembnejšo vlogo žensk v migracijah;
- *politizacija migracij*, kar pomeni, da bodo mednarodne migracije vedno močnejše vplivale na vlade držav, bilateralne in regionalne odnose med državami ter varnostne politike držav.

Ilegalne migracije so tiste, kjer migranti med migracijo, ob prihodu ali med svojim bivanjem in z zaposlitvijo kršijo mednarodne multilateralne ali bilateralne instrumente, dogovore ali nacionalne zakone in predpise (Tapinos 1999: 229). Nelegalni ali ilegalni migranti pa so osebe, ki ne izpolnjujejo zahtev države gostiteljice za vstop, bivanje ali opravljanje gospodarske dejavnosti (Nacionalni komite za demografsko politiko 1994: 60).

Pod pojmom nedovoljene migracije razumemo predvsem organizirano tihotapstvo ljudi čez državno mejo, bodisi da gre za ponarejanje listin za prestop državne meje ali organiziran ilegalni prestop državne meje izven mejnih prehodov (Stare v Konradi 2001: 13).

Resolucija o imigracijski politiki Republike Slovenije (Uradni list RS 40/1999) obravnava tudi ilegalne migracije. V skladu s to resolucijo bo Slovenija preprečevala nezakonite migracije:

- z učinkovitim nadzorom meja in mejnih prehodov;
- s preventivnimi ukrepi (vizumski režim);
- z ustreznim notranjim nadzorom;
- z ustrezno kaznovalno politiko;
- z mednarodnim informativnim, pravnim, carinskim in policijskim sodelovanjem.

3.2 Nacionalna varnost

V Resoluciji o izhodiščih zasnove nacionalne varnosti Republike Slovenije je nacionalna varnost opredeljena kot stanje, v katerem je zagotovljeno uresničevanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin, uravnotežen gospodarski razvoj, socialni in kulturni razvoj ter uresničevanje drugih življenjskih interesov, delovanje demokratične, pravne in suverene ter ozemeljsko enotne in nedeljive države Republike Slovenije (Resolucija o izhodiščih zasnove nacionalne varnosti Republike Slovenije 1993: člen 2).

Grizold v knjigi Razpota nacionalne varnosti opredeljuje nacionalno varnost tako: »Nacionalno varnost najsplošneje opredelimo kot varnost državnega naroda. Njena vsebina zajema: varnost nacionalnega ozemlja (vključno zračni prostor in ozemeljske vode), zaščito življenja ljudi in njihove lastnine, ohranitev in vzdrževanje nacionalne suverenosti ter uresničevanje temeljnih funkcij družbe (socialno-ekonomsko, družbenopolitično, kulturno, ekološko, gospodarsko...)« (Grizold 1992: 65).

3.3 Državna meja

Državna meja je kopenska in morska meja ter letališča in pristanišča, preko katerih poteka mednarodni promet (Zakon o nadzoru državne meje 2002: člen 3).

Prestop državne meje podrobno ureja Zakon o nadzoru državne meje:

»Prestop državne meje je vsako človekovo gibanje preko državne meje. Državno mejo, po uveljavitvi Konvencije o izvajanju Schengenskega sporazuma pa državno mejo, ki ni notranja meja, se sme prestopiti samo na za to določenih mejnih prehodih, v skladu z namembnostjo mejnih prehodov, v času, ki je za to določen in v obsegu, kot je določen. Ne glede na določbe prejšnjega odstavka se sme v primeru višje sile ali če je z mednarodno pogodbo drugače določeno, državna meja prestopiti kjerkoli in kadarkoli. Tisti, ki državno mejo prestopi zaradi višje sile, mora takoj, ko je to mogoče, o tem obvestiti policijo« (Zakon o nadzoru državne meje 2002: člen 14).

3.4 Mejni prehod

Mejni prehod je kraj, na katerem lahko v času obratovanja mejo prehaja določen krog oseb (Zakon o nadzoru državne meje 2002: člen 3).

Mejne prehode, v soglasju s sosednjo državo, z uredbo določi Vlada Republike Slovenije (Zakon o nadzoru državne meje 2002: člen 17).

3.5 Zunanja in notranja meja

Zunanja meja je po uveljavitvi konvencije o izvajanju Schengenskega sporazuma v Republiki Sloveniji državna meja Republike Slovenije z državo, ki ni država pogodbenica in letališča in pristanišča, preko katerih poteka mednarodni promet, kolikor niso notranja meja (Zakon o nadzoru državne meje 2002: člen 3).

Notranja meja je po uveljavitvi konvencije o izvajanju Schengenskega sporazuma v Republiki Sloveniji skupna državna meja Republike Slovenije z državo pogodbenico kot tudi letališča ter pristanišča, preko katerih se odvija neposredni trajektni promet izključno z ozemlja in na ozemlja držav pogodbenic (Zakon o nadzoru državne meje 2002: člen 3).

3.6 Mejna kontrola

Mejna kontrola je kontrola, ki se izvaja izključno ob nameravanem ali neposredno po izvedenem prestopu državne meje (Zakon o nadzoru državne meje 2002: člen 3).

Oseba, ki namerava prestopiti ali je že prestopila mejno črto, razen mejne črte na notranji meji po uveljavitvi konvencije o izvajanju Schengenskega sporazuma, je dolžna izročiti veljavni dokument za prestop državne meje in se podrediti mejni kontroli ter ne sme zapustiti območja mejnega prehoda, dokler ni mejna kontrola opravljena, ali se kako drugače izmakniti mejni kontroli (Zakon o nadzoru državne meje 2002: člen 27).

Policist, ki izvaja mejno kontrolo, sme

- zahtevati predložitev veljavnih dokumentov , ki so potrebni za prestop državne meje za osebe in stvari;
- vnesti v dokumente za prestop državne meje podatke o pomembnih okoliščinah za vstop ali izstop iz države;
- opraviti osebno kontrolo, kontrolo prevoznega sredstva in kontrolo stvari, ki jih ima oseba s seboj;

- zadržati osebo za nujno potreben čas (Zakon o nadzoru državne meje 2002: člen 28).

Ločimo temeljno in temeljito mejno kontrolo. Temeljna mejna kontrola je obvezna za vse potnike in obsega ugotavljanje identitete osebe ter pristnosti in veljavnosti dokumenta za prestop meje. Izvršitev temeljne mejne kontrole zadostuje za državljane Republike Slovenije, državljane držav članic Evropske unije, Švice, Evropskega gospodarskega prostora in njihovih družinskih članov ter za osebe z diplomatskim ali službenim potnim listom. V kolikor se glede na okoliščine oceni, da prej omenjene osebe s seboj prevažajo prepovedane predmete, se dvomi v njihovo identiteto, če se sumi, da so kakorkoli povezane z nedovoljenim prehajanjem državne meje katerekoli osebe ali ko obstajajo razlogi za sum, da predstavljajo določene osebe nevarnost za javni red in mir, varnost in zdravje ljudi, se pri teh osebah poleg temeljne mejne kontrole opravi tudi temeljita mejna kontrola (Pravilnik o izvajanju Zakona o nadzoru državne meje 2004: člen 18).

Temeljita mejna kontrola se opravlja pri vseh osebah, za katere ni zadostna temeljna mejna kontrola. Temeljita mejna kontrola poleg temeljne mejne kontrole obsega še enega ali več naslednjih postopkov (Pravilnik o izvajanju Zakona o nadzoru državne meje 2004: člen 19):

- osebno kontrolo, kontrolo prevoznega sredstva, kontrolo stvari, ki jih ima oseba s seboj;
- ugotovitev identitete potnika in temeljitejšo kontrolo pristnosti in veljavnosti dokumentov za prestop meje, pri tem se za kontrolo pristnosti dokumentov po potrebi uporabljajo tudi tehnični pripomočki;
- ugotavljanje zakonskih pogojev za vstop, namena vstopa in potovanja ter kontrola dokumentacije, s katero potnik utemeljuje namen potovanja;
- preverjanje veljavnosti in pristnosti vizuma za vstop in izpolnjevanja pogojev, na osnovi katerih je bil izdan vizum ter veljavnost dovoljenja za prebivanje;
- tiralično-tehnična kontrola o ukrepih (prepoved vstopa, nadzor ipd.) in predhodnih postopkih;
- preveritev v nacionalnem in schengenskem informacijskem sistemu in izvedba ukrepov, ki so navedeni;

- pri tranzitu temeljita mejna kontrola zajema tudi preverjanje veljavnosti vizuma oziroma drugega dokumenta za tranzit in za vstop v tranzitne države ali ciljno državo in po potrebi preverjanje pogojev za vstop pri varnostnih organih sosednjih držav.

Tudi v primerih delne opustitve mejne kontrole po 34. členu Zakona o nadzoru državne meje se opravi temeljita mejna kontrola pri (Pravilnik o izvajanju Zakona o nadzoru državne meje 2004: člen 19):

- državljanih, ki za vstop v Republiko Slovenijo ali za države članice Evropske unije potrebujejo vizum;
- državljanih drugih držav, za katere veljajo posebni pogoji za vstop;
- tujcih, pri katerih namen njihovega vstopa ni jasen oziroma bi lahko bil povezan z večjim tveganjem;
- vseh potnikov, če obstaja sum glede pristnosti in veljavnosti potnih dokumentov.

4. EVROPSKA UNIJA IN ILEGALNE MIGRACIJE

Ilegalne migracije so prav gotovo ena največjih težav, s katerimi se srečuje Evropska unija. Države članice Evropske unije se z nezakonitimi migracijami spopadajo od nastanka skupnosti, v devetdesetih letih prejšnjega stoletja pa se je s spremenjenimi političnimi, gospodarskimi in varnostnimi razmerami, delno tudi kot posledica globalizacije, pritisk nezakonitih migracij na države za evropsko (schengensko) mejo izjemno okrepil.

Podatki kažejo, da že nekaj let vsako leto vsaj 100 ladij in manjših plovil z več kot 30.000 nezakonitimi migranti predvsem iz Afrike, delno pa tudi iz Azije, samo prek Sredozemskega morja poskuša doseči Evropsko unijo in si zagotoviti priložnost za boljše življenje. Če pa želimo dobiti celovito sliko nezakonitih migracij, pa moramo nezakonitim migracijam po morskih poteh dodati še tiste po kopnem (Dakič Prelc 2006: 26).

Več kot 90 odstotkov ilegalnih vstopov v Evropsko unijo pripravijo dobro organizirane kriminalne organizacije. Vzroki za ilegalne migracije so različni: ekonomske, demografske in socialne razlike med državami, številni konflikti in oboroženi spopadi, kršitve človekovih pravic, ekološke in naravne katastrofe so tisti dejavniki, ki nenehno spodbujajo migracijske pritiske iz manj razvitih držav v razvitejše (Batis 2004: 59).

Članice Evropske unije so se do nedavnega na problem nezakonitih migracij praviloma odzivale (pre)počasi in neuskaljeno. Ob omejenih finančnih sredstvih ter razpoložljivih kadrovske in tehnične zmogljivosti za reševanje problema to ni moglo prinesiti učinkovitih rezultatov. Paradoks nezakonitih migracij pa je tudi ta, da so članice Evropske unije v preteklosti za slabo plačana dela potrebovale nekvalificirane delavce, ki pa jih v zadnjih dveh desetletjih vse težje najdejo med domačo (evropsko) delovno silo.

Kljub določenemu napredku so še vedno velik problem različni pristopi držav k reševanju nezakonitih migracij in interesi pri tem. S tega vidika razlikujemo interese: *a) držav izvora nezakonitih migracij (izseljevanja), b) prehodnih (tranzitnih) držav in c)*

ciljnih držav nezakonitih imigracij (priseljavanja). Čeprav vlada nobene države, ki sodi v skupino držav izvora nezakonitih emigracij, javno ne priznava tega, je dejstvo, da domače oblasti tistim, ki se odločijo zapustiti domovino in po nezakoniti poti poiskati boljše življenje v tujini, praviloma ne povzročajo večjih težav. Večina ekonomskih nezakonitih migrantov danes izvira iz nerazvitih držav ali držav v razvoju, zato za njihove vlade nezakonit odhod dela prebivalstva v tujino pomeni na eni strani vsaj delno lajšanje gospodarskih težav, npr. nezaposlenosti. Če se nezakonitim migrantom uspe prebiti v ciljno državo, pa praviloma postanejo tudi določen vir trde valute, ki jo pošiljajo svojem domov, kar znova olajša gospodarske in socialne težave v domovini. In prav zato večina držav izvora nezakonitih migracij ne deluje odločno v reševanju problema. Dodati je treba še precej razširjeno korupcijo med nižjimi državnimi uradniki in pripadniki različnih služb za nadzor meja, kar nezakonitim migrantom in kriminalnim skupinam olajšuje delo. Prehodne (tranzitne) države, prek katerih potekajo poti nezakonitih migracij in ki niso članice Evropske unije, so bolj ali manj v podobnem položaju kot države izvora. Na voljo imajo dva načina ukrepanja proti nezakonitim migrantom: da zapečatijo svoje meje pred njimi ali pa jih sprejmejo. Prvi način je zapleten in izjemno drag, drugi pa je praviloma nesprejemljiv za domačo javnost. Zato se večina teh držav odloči, da je najbolj preprosto in poceni »zamižati« pred tem problemom. Potem, ko so bile za prehodne (tranzitne) države nezakonite migracije še v drugi polovici devetdesetih let minulega stoletja postranski in tuj problem, se to danes spreminja. To velja še posebej za kandidatke za vstop v Evropsko unijo in države, ki si želijo vsestranskega sodelovanja z njo. Nezakonite migracije in nezakoniti imigranti pa so največji problem za prehodne in ciljne države članice Evropske unije. Oboje so zaradi pritiskov nanje tudi najbolj zainteresirane za učinkovito reševanje problema. Obstoječi pravni, politični in varnostni okviri ter ukrepi omogočajo čedalje manj učinkovito reševanje vse bolj aktualnega problema nezakonitega priseljavanja. Povečanje finančnih sredstev članicam Unije za nadzor meja in usklajeno delovanje sta le dva najbolj razširjena načina reševanja problema nezakonitih migracij (Dakič Prelec 2006: 28).

5. MIGRACIJSKA POLITIKA EVROPSKE UNIJE

Če želimo razumeti današnje potrebe po iskanju celostnega in uravnoveženega pristopa Evropske unije do migracij, se moramo najprej ozreti v preteklost, v kateri lahko opazimo odsotnost konsistentnih nacionalnih politik pri uravnavanju migracijskih tokov oziroma prav stihijski pristop posameznih evropskih držav za zadovoljevanje svojih gospodarskih in razvojnih potreb. V preteklosti so države oblikovale svoje migracijske politike izključno v skladu s svojimi gospodarskimi in razvojnimi interesi. Ko se je na domačih trgih dela pojavilo strukturno pomanjkanje nekvalificirane delovne sile, so jo »uvažali« iz tujine oziroma iz manj razvitih območij, kjer je bila v izobilju in razmeroma lahko dosegljiva. Šlo je izključno za začasne, gostujoče delavce. V obdobjih gospodarske stagnacije in v razmerah povečevanja stopenj domače brezposelnosti pa so poskušale migracijske tokove omejevati in nadzorovati. Slednje ni prineslo želenih rezultatov, saj se je število tujcev, ki so prihajali v Evropsko unijo iz tretjih držav, od začetka 70. let podvojilo. Po drugi strani pa je restriktivna migracijska politika v veliki meri prispevala k neustrezni in napačni izbiri migrantov glede na njihove usposobljenosti in posledično njihovi nezaposljivosti.

5.1. Vzpostavitev celovite in uravnovežene migracijske in azilne politike Evropske unije

Glede na velik gospodarski interes Evropske unije na eni in zagotavljanje visoke stopnje varnosti držav članic Evropske unije na drugi strani se je izpostavila potreba po oblikovanju uravnoveženega in celovitega obravnavanja fenomena migracij. Postopno oblikovanje prostora, kjer vladajo svoboda, pravičnost in varnost, je bil eden izmed ciljev, ki si ga je Evropska unija zadala v Amsterdamski pogodbi, ki je začela veljati maja 1999.

V tem kontekstu so v Tampareju na Finskem predsedniki vlad in vodje držav že istega leta položili temelje oblikovanju skupne migracijske in azilne politike Evropske unije za obdobje naslednjih petih let. Kot pomemben dosežek tega programa lahko izpostavimo sprejem zavezujočih zakonodajnih instrumentov, ki predstavljajo prvo fazo vzpostavitve skupnega azilnega sistema, s katero so bili vzpostavljeni skupni

minimalni standardi na področju azila. Ti določajo minimalni skupni imenovalec glede statusa beguncev ali oseb, ki kako drugače potrebujejo mednarodno zaščito, pogojev sprejema prosilcev za azil, dodeljevanje začasne zaščite v primeru množičnih pritokov razseljenih oseb, postopkov za dodelitev ali odvzem statusa begunca ter odgovornosti posameznih držav članic pri obravnavi prva prošnje za azil.

Nadaljnji korak na poti k skupni migracijski in azilni politiki Evropske unije je pomenilo srečanje v Sevilli, ki je potekalo od 21. do 22. junija 2002. Na srečanju so dali poudarek boju proti ilegalnemu priseljevanju in tihotapljenju ljudi. Za doseg tega cilja naj bi okrepili sodelovanje s »tretjimi državami«, ki predstavljajo glavni vir ilegalnih priseljencev v Evropsko unijo, predvsem v obliki sporazumov o vračanju. Države članice Evropske unije naj bi tudi preučile seznam držav, katerih državljani za vstop v Unijo potrebujejo vizum, uvedle skupni sistem za zbiranje podatkov o vizumih in sprejele zakonske podlage za boj proti tihotapljenju ljudi.

Pomemben mejnik oblikovanja skupne migracijske in azilne politike predstavlja tudi t.i. Haaški program, ki ga je Evropski svet sprejel novembra 2004. Program vključuje ključne prioritete vseh vidikov politik, povezanih z vzpostavljanjem območja svobode, varnosti in pravice, vključno z njihovo zunanjo razsežnostjo. Na področju migracij program opredeljuje cilje, dejavnosti in ukrepe pri nadaljnjem razvoju skupnega azilnega sistema, promociji zakonite migracije in boju proti nezakonitemu zaposlovanju, integraciji državljanov tretjih držav, zunanje dimenzije azilne in migracijske politike in upravljanja z migracijskimi tokovi (Malec 2007: 19).

Med strateške dokumente, ki bodo močno vplivali na nadaljnji razvoj skupne migracijske in azilne politike, lahko upravičeno uvrstimo tudi decembra 2005 sprejeti Globalni pristop Unije do migracij. Zavzema se za uravnoteženo politiko priseljevanja Evropske unije, ki temelji na upravljanju zakonitih migracijskih tokov znotraj Unije kot tudi boja proti ilegalnim migracijam znotraj, na meji in zunaj skupnih meja Unije. Pri tem velja še posebej poudariti, da globalni pristop temelji na sodelovanju med državami članicami, sosednjimi in tretjimi državami (Malec 2007: 20).

6. MIGRACIJSKA POLITIKA REPUBLIKE SLOVENIJE

Migracijska politika je sistem ukrepov in aktivnosti, s katerimi država poskuša vplivati na migracijske procese. Vsebuje vrsto ukrepov za urejanje, nadzorovanje in usmerjanje migracij. Vsaka država posebej določi svoje nacionalne migracijske politike, z vstopom v Evropsko unijo pa morajo članice svoje migracijske politike uskladiti z migracijsko politiko Evropske unije.

Osnove migracijske politike Republike Slovenije so bile postavljene z Resolucijo o imigracijski politiki Republike Slovenije. Načela, cilje in temelje prej omenjene resolucije dopolnjuje Resolucija o migracijski politiki Republike Slovenije.

Resolucija o migracijski politiki opredeljuje cilje migracijske politike, ki so:

- svetovna solidarnost in dejavno sodelovanje na področju preprečevanja vzrokov množičnih migracij;
- aktivna slovenska politika v evropskem prostoru;
- aktivna slovenska politika s sosednjimi državami v srednji in jugovzhodni Evropi;
- zaščita in pomoč beguncem ter drugim iskalcem azila ter osredotočenje na možnost prostovoljnega vračanja;
- regulacija priseljevanja;
- preprečevanje nezakonitih migracij;
- integracija;
- stalno spremljanje razmer v Sloveniji in po svetu.

V nadaljevanju Resolucija o migracijski politiki našteva instrumente in ukrepe, ki bodo pomagali voditi k enotnemu in sistemskemu pristopu k uresničevanju migracijske politike. Ti instrumenti in ukrepi so naslednji:

- mednarodno primerljiva in s pravnim redom Evropske unije usklajena pravna ureditev migracij;
- vzpostavitev sodelovanja z državami izvora in prehoda migracij v okviru bilateralnega ali multilateralnega sodelovanja;
- uveljavitev azilne politike, katere cilji: so zagotovitev učinkovite zaščite in pomoči beguncem ob doslednem spoštovanju pravice do iskanja in uživanja azila ter

- načelo nevračanja (non refundment); posebna pozornost mora biti namenjena varstvu otrok in begunk in drugih občutljivih kategorij beguncev ter uveljavitvi programov njihovega prostovoljnega vračanja; vzpostavitev sodelovanja z drugimi državami ob množičnih begunskih krizah po načelu delitve bremen/odgovornosti ter aktivna vloga pri reševanju begunske problematike in odstranjevanju vzrokov množičnih begunskih tokov s političnimi, ekonomskimi in moralnimi sredstvi;
- usklajevanje priseljavanja z uravnavanjem potrebnega priliva v aktivno prebivalstvo Slovenije, določanjem meril in prednosti upošteva je interese Republike Slovenije;
 - preprečevanje nezakonitih migracij, ki poleg mednarodnega sodelovanja in predvstopnih dejavnosti predstavlja:
 - a) učinkovit nadzor državnih meja in mejnih prehodov, strokovno usposobljene varnostne organe za preprečevanje tihotapljenja migrantov in trgovine z ljudmi oziroma odkrivanje ponarejenih ali ukradenih potnih listin, za odkrivanje tujcev, ki nezakonito prebivajo ter njihovo učinkovito vračanje v države izvora ali tranzita;
 - b) informacijske povezave med državami ter ustrezna tehnična sredstva, ki omogočajo odkrivanje ponaredkov in zlorab, usposobljena upravna struktura na državni in lokalni ravni, ki odloča o vstopu in prebivanju tujcev, pravni ureditvi prebivanja, o prošnjah za azil, kakor tudi v drugih primerih upravnega odločanja o imigracijskih zadevah;
 - c) kaznovalno politiko, ki odvrta posameznika in organizirane združbe od kaznivih ravnanj, povezanih z migracijami, tihotapljenjem in trgovanjem z ljudmi, še posebno z otroki in ženskami, in po kateri bodo osebe, ki so žrtve zlorab in izkoriščanja, zaščitene, storilci pa ustrezno kaznovani;
 - d) zagotovitev učinkovitega sodelovanja diplomatsko-konzularnih predstavništev, ministrstva, pristojnega za notranje zadeve, policije in upravnih enot;
 - uveljavitev integracijske politike, katere cilji so zasnovani na temeljnih načelih in vrednotah enakopravnosti, svobode in vzajemnega sodelovanja;
 - sprejemanje ukrepov, s katerimi bi zagotovili nediskriminatorne postopke in ravnanja do priseljencev v ekonomskem, družbenem in kulturnem življenju ter dodeljevanje pravic in obveznosti, s katerimi bodo priseljenci v skladu z dolžino

bivanja upravičeni do bolj enakopravnega statusa v razmerju do državljanov Republike Slovenije v smeri proti polnemu državljanstvu.

Trdimo lahko, da je migracijska politika Republike Slovenije usklajena z migracijsko politiko Evropske unije, kajti v njej so zajeti vsi bistveni elementi migracijske politike Evropske unije. S članstvom v Evropski uniji pa ima Slovenija tudi možnost aktivnega sodelovanja pri tvorjenju migracijske politike Evropske unije.

Januarja 2008 bo tako Slovenija kot prva nova članica Evropske unije za šest mesecev prevzela predsedovanje Evropski uniji. Program predsedovanja na področju pravosodja in notranjih zadev bo v celoti temeljil na petletnem strateškem *Haaškem programu za krepitev svobode, varnosti in pravice v EU 2004–2009*. Ta program vsebuje smernice za nadaljnji razvoj na področju vizumov, azila, priseljevanja, druge politike v zvezi s prostim gibanjem oseb, policijskega in pravosodnega sodelovanja, boja proti organiziranemu kriminalu in terorizmu, »Schengena«, in nadzora zunanjih meja, področju drog ter civilne zaščite. Na področju vizumov, azila, priseljevanja in drugih politik s prostim gibanjem oseb je v *Haaškem programu* poudarjen pomen celovitega upravljanja mednarodnih migracij, kamor spada tudi vzpostavitev druge faze azilnega sistema, učinkovitejše migracijske politike, uravnavanje tokov priseljevanja in kontrole zunanjih meja Unije. Na področju vizumske politike je poudarjena potreba po nadaljnjem razvoju skupne vizumske politike, na področju priseljevanja pa se Haaški program osredotoča na zakonito priseljevanje, boj proti nezakonitemu zaposlovanju, vračanje nezakonitih priseljencev in ponovni sprejem, kontrolo meja in boj proti nezakonitemu priseljevanju. Na področju azila je v Haaškem programu izpostavljeno oblikovanje druge faze azilnega sistema in skupnega azilnega postopka ter enotnega statusa oseb, ki jim je bil podeljen azil ali subsidiarna zaščita (Šipec 2007: 22–23).

Slovenija je tako postavljena pred odgovorno in zahtevno nalogo, v katero bo morala vložiti ogromno energije, če ji bo želela biti kos in preostalim članicam Unije dokazati, da je sposobna držati vajeti v rokah tudi na področju migracijske politike, ki zadeva vse državljane Evropske unije.

6.1 Zakonodaja s področja nezakonitega priseljevanja in nadzora nad tujci

Evropska unija od držav članic pričakuje učinkovitost pri preprečevanju ilegalnih migracij. Republika Slovenija je s pridružitvijo Evropski uniji postala branik evropske jugovzhodne meje, zato se od nje pričakuje, da bo delo »varuha meje« strokovno in kvalitetno opravljala. Da bi to nalogo dobro opravljala, je bilo potrebno najprej oblikovati ustrezno migracijsko politiko in sprejeti ustrezno pravno ureditev na področju migracij. Pravni red na področju azila, vstopa, gibanja in prebivanja tujcev, njihovega vračanja in izгона zaposlovanja tujcev, nadzora državne meje in vizumskega režima ter sklepanja dvostranskih sporazumov o ponovnem sprejemu oseb mora biti usklajen s predpisi Evropske unije, saj le v tem primeru predstavlja ustrezno podlago za v bistvu enake ukrepe in enako zaščito, kot si jo zagotavljajo ostale članice Evropske unije. Pravni red Republike Slovenije pa se bo moral tudi v prihodnje prilagajati spremembam in dopolnitvam pravnega reda Evropske unije na prej omenjenih področjih.

V Republiki Sloveniji je področje boja zoper nezakonito priseljevanje in nadzor nad tujci v notranjosti države urejeno z naslednjimi zakonskimi in podzakonskimi akti in drugimi predpisi:

Kazenski zakonik določa kazniva dejanja in za njih predpisuje kazenske sankcije. V njem so, kot najpomembnejša kazniva dejanja za to področje, opredeljena naslednja kazniva dejanja: prepovedano prehajanje meje ali ozemlja države, trgovina z ljudmi in ponarejanje listin. Poleg kazni zapora se za kazniva dejanja lahko izreče tudi stranska sankcija izгона tujca iz države in odvzem premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem.

Zakon o kazenskem postopku določa pravila, ki naj zagotovijo, da se nihče, ki je nedolžen, ne obsodi, storilcu kaznivega dejanja pa se izreče kazenska sankcija ob pogojih, ki jih določa kazenski zakonik in na podlagi zakonitega postopka (Uradni list RS 96/2004).

Zakon o prekrških določa splošne pogoje za predpisovanje prekrškov in sankcij zanje, splošne pogoje za odgovornost za prekrške, za izrekanje in za izvrševanje sankcij za prekrške, postopek za prekrške ter organe in sodišče za odločanje o prekrških. Na podlagi tega zakona je mogoče za storjen prekršek tujcu izreči kazen izgona (Uradni list RS 55/2005).

Zakon o azilu določa načela, pogoje in postopek za pridobitev azila, prenehanje azila ter status, pravice in dolžnosti beguncev v Republiki Sloveniji (Uradni list RS 134/2003).

Zakon o tujcih določa pogoje in načine vstopa, zapustitve in bivanja tujcev v Republiki Sloveniji. Zakon določa pooblastila državnih organov pri postopkih s tujci, kot tudi pravice in dolžnosti tujcev pri vstopu, bivanju in zapustitvi države. V postopkih s tujci ima policija pooblastilo za opravljanje mejne kontrole, za zavrnitev tujca na meji, izdajo vizuma na meji, razveljavitev vizuma, prisilno odstranitev tujca, dovolitev zadrževanja in izvajanje zakonskih ukrepov ob ugotovljenih kršitvah zakona (Uradni list RS 112/2005).

Zakon o tujcih za ključna vprašanja »tujske problematike« uveljavlja splošno sprejeta in v državah članicah Evropske unije tudi z zakoni uveljavljena pravila. Iz zakona je jasno razvidna temeljna strategija, ki je značilna za vse zakone o tujcih držav članic Evropske unije in s katero se je želelo doseči predvsem učinkovito delovanje državnih organov v boju proti nedovoljenim in ilegalnim migracijam. Obenem pa zakon, tako kot zakoni v državah Evropske unije, daje tujcem vsa pravna jamstva za varstvo njihovih pravic in interesov v Sloveniji in omogoča svobodo gibanja vsem, ki so v državi zakonito (Rakočević 1999: 19).

Zakon o policiji določa policijska pooblastila, ki jih lahko policisti izvajajo tudi za boj proti ilegalnim migracijam. Policija na podlagi in v skladu s tem zakonom sme ugotavljati identiteto oseb, odkrivati storilce kaznivih dejanj in prekrškov, opraviti varnostni pregled oseb, stvari in prevoznega sredstva, izvajati protiteroristični pregled, odrediti bivanje tujcev pod strožjim policijskim nadzorom, uporabljati prisilna sredstva, ustaviti plovilo in ga pregledati ter preiskati in upravljati zbirko osebnih podatkov (Uradni list RS 113/2005).

Zakon o nadzoru državne meje določa organizacijo in način izvajanja nadzora državne meje (varovanje državne meje in mejna kontrola), izvajanje policijskih ukrepov v notranjosti in mednarodno policijsko sodelovanje. Policija lahko na mednarodnih prometnih povezavah in objektih, pomembnih za čezmejni promet v notranjosti, ugotavlja identiteto oseb ter opravi osebno kontrolo, kontrolo prevoznega sredstva in kontrolo stvari. Policija lahko zadrži osebo na območju mejnega prehoda, ki namerava ali je že prestopila mejno črto (Uradni list RS 87/2002).

Zakon o začasnem zatočišču določa da, če Vlada Republike Slovenije ugotovi, da so nastale v tuji državi take razmere, kot na primer vojna ali njej podobne razmere, okupacija, množične kršitve človekovih pravic in podobno, bo osebam, ki prihajajo iz te države, nudila začasno zatočišče (Uradni list RS 20/1997).

Pravilnik o policijskih pooblastilih opredeljuje način izvajanja in razčlenjuje uporabo posameznih policijskih pooblastil, ki so določena v zakonu o policiji in v drugih zakonih, če drugi zakoni opredeljujejo istovrstna pooblastila (Uradni list RS 40/2006).

Pravilnik o izvajanju Zakona o nadzoru državne meje je namenjen izvrševanju Schengenske konvencije ter določa označitev mejne črte, izdajanje odredb ministra o prepovedi dejavnosti ob mejni črti, območje mejnega prehoda, namestitvev avtomatskih fotografskih in snemalnih naprav, način opravljanja mejne kontrole ter označevanje vstopa in izstopa (Uradni list RS 45/2004).

Navodilo o zavrnitvi vstopa tujcu, pogojih za izdajo vizuma na mejnih prehodih, o pogojih za izdajo vizuma iz humanitarnih razlogov in načinu razveljavitve vizuma določa razloge, zaradi katerih lahko policija pri mejni kontroli zavrne vstop tujcu. Navodilo določa tudi pogoje za izdajo vizuma na mejnem prehodu in način razveljavitve vizuma (Uradni list RS 2/2001).

Usmeritve za izvajanje operativne policijske akcije MIGRANT, katere cilj je odkrivanje in preprečevanje nezakonitega prebivanja, zaposlovanja in dela tujcev ter ugotavljanje kršitev pri prijavi in odjavi prebivališča tujcev.

Hišni red Centra za tujce določa urnik dnevnih aktivnosti, podrobneje pa ureja postopek sprejemanja in nastanitve tujcev, dolžnosti tujcev, nastanjenih v Centru za tujce, dolžnosti tujcev, zoper katere je bil izrečen strožji policijski nadzor, določajo se sanitarno- higienski pogoji ter druge pravice in dolžnosti tujcev v zvezi z nastanitvijo in bivanjem v Centru za tujce.

6.2 Pogoji za vstop tujcev v Republiko Slovenijo

Pravica vsake države je, da ne samo strogo nadzoruje priseljevanje na njeno ozemlje, ampak lahko tudi predpiše pogoje in načine za to. Republika Slovenija tako ne more biti izjema. V nadaljevanju se bom zato posvetila pogojem, ki jih mora izpolnjevati tujec, če želi vstopiti v Republiko Slovenijo.

6.2.1 Obveznost posedovanja potne listine

Tujec mora za vstop, zapustitev in bivanje v Republiki Sloveniji imeti veljavno potno listino, razen če z zakonom ali mednarodnim sporazumom ni drugače določeno (Zakon o tujcih 2005: člen 7, odstavek 1).

Tujci, ki so dodatno vpisani v potno listino, lahko vstopajo v Republiko Slovenijo in jo zapuščajo samo skupaj z osebo, v potno listino katere so vpisani. Tujci, ki imajo skupinski potni list, lahko vstopajo v Republiko Slovenijo in zapuščajo Republiko Slovenijo samo skupaj, pri tem pa morajo imeti osebe, ki so vpisane v skupinski potni list, listino s fotografijo, na podlagi katere se lahko ugotovi njihova istovetnost. Vodja skupine mora imeti osebno potno listino (Zakon o tujcih 2005: člen 7, odstavek 2 in 3).

Državljan Evropske unije in družinski član, ki je državljan države članice Evropske unije, lahko vstopi v Republiko Slovenijo z veljavno osebno izkaznico ali veljavnim potnim listom ne glede na razlog oziroma namen, zaradi katerega želi vstopiti in prebivati v Republiki Sloveniji. Republiko Slovenijo lahko zapusti z veljavno osebno izkaznico ali veljavnim potnim listom (Zakon o tujcih 2005: člen 93. b, odstavek 2).

Vlada Republike Slovenije lahko določi, da državljani določenih držav lahko vstopajo in zapuščajo državo tudi z osebno izkaznico ali drugo ustrežno listino, ki je v državi tujca predpisana in s katero lahko dokazuje svojo istovetnost (Zakon o tujcih 2005: člen 7, odstavek 5).

Brez veljavne potne listine se dovoli vstop tujcem, ki jih je Republika Slovenija dolžna sprejeti na podlagi mednarodnega sporazuma ali v skladu s sprejetimi mednarodnimi akti. Brez veljavne potne listine se lahko, na podlagi mednarodnega sporazuma, dovoli vstop tudi v primeru tranzita izgnanih tujcev, ki niso državljani države, s katero je sklenjen tak sporazum (Zakon o tujcih 2005: člen 7, odstavek 6 in 7).

Izjemo (olajšave) od pravila posedovanja veljavnega potnega lista ali osebne izkaznice določa Evropski sporazum o ureditvi gibanja oseb med državami članicami Sveta Evrope – MESUGS (Uradni list RS 90/2001). V prilogi k Evropskemu sporazumu o ureditvi gibanja oseb med državami članicami Sveta Evrope so navedeni dokumenti, ob predložitvi katerih lahko državljani v prilogi navedenih držav vstopijo na ozemlje držav pogodbenic in ga zapustijo na vseh mejah. Olajšave veljajo le za bivanje, ki ni daljše od treh mesecev. Za bivanje, ki je daljše od treh mesecev ali kadar ima tujec namen opravljati pridobitno dejavnost, si mora pred vstopom pridobiti ustrezen vizum (ali dovoljenje) za prebivanje (Evropski sporazum o ureditvi gibanja oseb med državami članicami Sveta Evrope 2001: člen 1).

Šteje se, da tujec nima veljavne listine za vstop:

- če je potekel rok njene veljavnosti;
- če poskuša uporabiti listino druge osebe;
- če se ugotovi, da je listina ponarejena ali spremenjena;
- če uporablja listino, ki niso priznane kot listine za prehod državne meje;
- če je listina tako poškodovana, da iz nje ni mogoče ugotoviti istovetnost imetnika.

6.2.2 Obveznost posedovanja vizuma ali dovoljenja za prebivanje

Državljani Evropske unije za vstop v Republiko Slovenijo ne potrebujejo vizuma ali dovoljenja za prebivanje (Zakon o tujcih 2005: člen 93. b, odstavek 1).

Družinski član državljan Evropske unije, ki ni državljan članice Evropske unije, lahko zaradi združitve družine z državljanom Evropske unije ali slovenskim državljanom vstopi v Republiko Slovenijo z veljavnim potnim listom, v katerem je vizum, razen če je državljan države, s katero je Republika Slovenija ukinila vizume, ali z veljavnim potnim listom in dovoljenjem za prebivanje, izdanim s strani druge države članice Evropske unije, razen če z mednarodno pogodbo ni določeno drugače (Zakon o tujcih 2005: člen 93 k, odstavek 3).

Tujec, državljan tretje države, mora za vstop v Republiko Slovenijo poleg veljavne potne listine imeti tudi vizum ali dovoljenje za prebivanje, če ni z zakonom ali mednarodnim sporazumom drugače določeno. Vlada Republike Slovenije lahko s sklepom določi, da državljani določenih držav lahko vstopajo in zapuščajo državo brez vizuma (Zakon o tujcih 2005: člen 8).

Tujec v tranzitu potrebuje za vstop v Republiko Slovenijo tudi (Navodilo o zavrnitvi vstopa tujcu, pogojih za izdajo vizuma na mejnih prehodih, o pogojih za izdajo vizuma iz humanitarnih razlogov in načinu razveljavitve vizuma 2001: člen 6) :

- vizum ali dovoljenje za prebivanje države, v katero potuje, oziroma tranzitni vizum tretje države, če jih ta država zahteva;
- drugo dokumentacijo, na podlagi katere se potuje, da bo tujcu dovoljen vstop v tretjo državo.

Policist lahko pri tujih policijah preveri, ali bo tujcu dovoljen vstop v tretjo državo (Navodilo o zavrnitvi vstopa tujcu, pogojih za izdajo vizuma na mejnih prehodih, o pogojih za izdajo vizuma iz humanitarnih razlogov in načinu razveljavitve vizuma 2001: člen 6, odstavek 2).

Tujec, ki želi v Republiki Sloveniji prebivati dalj časa, kot je to mogoče na podlagi vizuma, ali ki želi vstopiti in prebivati v Republiki Sloveniji iz drugačnih razlogov, kot je to mogoče na podlagi vizuma, mora imeti dovoljenje za prebivanje (Zakon o tujcih 2005: člen 25, odstavek 1).

Dovoljenje za prebivanje pomeni dovoljenje za vstop v Republiko Slovenijo in bivanje za določen čas in za določen namen ali prebivanje za nedoločen čas (Zakon o tujcih 2005: člen 25, odstavek 2).

Dovoljenje za prebivanje v Republiko Slovenijo ni potrebno za tiste tujce in v tistih primerih, za katere je tako določeno z zakonom ali mednarodnim sporazumom (Zakon o tujcih 2005: člen 25, odstavek 3).

6.3 Zavrnitev vstopa v Republiko Slovenijo

Tujci se morajo pri vstopu v državo in zapustitvi države podrediti mejni kontroli (Zakon o tujcih 2005: člen 10).

Mejna kontrola tujcev, ki vstopajo v državo, obsega poleg osebne kontrole, kontrole prevoznega sredstva in kontrole stvari po zakonu, s katerim se ureja nadzor državne meje, tudi preveritev, ali obstajajo razlogi za zavrnitev vstopa v državo po 9. členu Zakona o tujcih.

Razlogi za zavrnitev vstopa tujcu (državljanu tretje države) v Republiko Slovenijo so po 9. členu Zakona o tujcih naslednji:

- če obstajajo resni razlogi za sum, da utegne tujec pomeniti nevarnost za javni red in varnost ali mednarodne odnose Republike Slovenije ali če obstaja sum, da bo njegovo bivanje v državi povezano z izvajanjem terorističnih in drugih nasiljih dejanj, nezakonitimi obveščevalnimi dejavnostmi, posestjo in posredovanjem mamil ali izvrševanjem kakšnih drugih kaznivih dejanj;
- če še ni potekel čas, za katerega je bil tujcu prepovedan vstop v državo;
- če tujec nima zadostnih sredstev za preživljanje za čas bivanja v Republiko Slovenijo in za vrnitev v državo, iz katere prihaja ali za potovanje v tretjo državo;
- če tujec na zahtevo pristojnega organa ne more utemeljiti namena in okoliščin nameravanega prihoda in bivanja v državi;

- obstajajo resni razlogi za sum, da se bo tujec zaposlil ali delal na ozemlju Republike Slovenije v nasprotju s predpisi o zaposlovanju in delu;
- je prihod tujca v Republiko Slovenijo v nasprotju s sprejetimi mednarodnimi obveznostmi Republike Slovenije.

V skladu z 93. b členom Zakona o tujcih je mogoče državljanu Evropske unije zavrniti vstop v Republiko Slovenijo, če:

- nima veljavne osebne izkaznice ali veljavnega potnega lista;
- še ni potekel čas, za katerega mu je bil prepovedan vstop v državo;
- bi njegovo prebivanje v Republiki Sloveniji pomenilo nevarnost za javni red, varnost ali mednarodne odnose Republike Slovenije ali obstaja sum, da bo njegovo prebivanje v državi povezano z izvajanjem terorističnih ali drugih nasilnih dejanj, nezakonitimi obveščevalnimi dejavnostmi, posredovanjem mamil ali izvrševanjem drugih kaznivih dejanj;
- prihaja z območij, kjer razsajajo nalezljive oziroma kužne bolezni in nima dokazila o vakcinaciji.

V skladu z neposrednim zakonskim pooblastilom (9. in 93.b člen Zakona o tujcih) imajo policisti, ki opravljajo mejno kontrolo, pravico tujcu zavrniti vstop v Republiko Slovenijo oziroma navkljub predhodno pridobljenemu vizumu ali dovoljenju za prebivanje prepovedati vstop v Slovenijo. Vsak ukrep zavrnitve je potrebno izreči po treznem premisleku, ob upoštevanju vseh dejstev in okoliščin ter ob doslednem upoštevanju zakonskih in podzakonskih določil.

Zavrnitev vstopa je odredba, ki je ni mogoče odložiti in jo je potrebno izvršiti nemudoma ter upoštevati do izpolnitve pogojev za vstop, kar se lahko zgodi tudi istega dne (npr. tujec dobi ustrezna denarna sredstva za preživljanje). V takem primeru se obstoj pogojev za vstop ponovno preverja v postopku mejne kontrole. Tujcu, ki ne izpolnjuje pogojev za vstop, se vstop na ozemlje Republike Slovenije prepove, pri čemer se navedejo tudi razlogi za prepoved vstopa. Odločitev o zavrnitvi vstopa sprejme organ mejne kontrole (policist).

7. PROBLEMI V ZVEZI Z NEDOVOLJENIM PREHAJANJEM DRŽAVNE MEJE

7.1 Vpliv ilegalnih migracij na nacionalno varnost

Razumevanje fenomena varnosti se je skozi čas in družbeni razvoj bistveno spreminjalo. Tradicionalnim, vojaškim pogledom na nacionalno varnost so se pridruževali modernejši koncepti, ki so predhodne koncepte razširjali in nadgrajevali. Varnostna paradigma je pričela v večji meri vključevati nevojaške vire ogrožanja, kamor uvrščamo tudi varnostne implikacije množičnih migracij (Malešič 2000: 226–227).

Po Lohrmanovem mnenju (1998: 4) množične migracije neposredno prizadenejo varnost na treh ravneh:

- imigranti so v industrijskih in v razvijajočih se državah prepoznani kot temeljno varnostno vprašanje tako s strani vlad kot s strani avtohtonih družb, saj ogrožajo ekonomsko blaginjo, družbeno ureditev, kulturne in religiozne vrednote ter politično stabilnost;
- priseljevanje prebivalstva pogosto obremenjuje bilateralne odnose držav, ogrožanje slednjih pa lahko vpliva tudi na varnost regionalnega in mednarodnega prostora;
- ilegalne migracije in prisilni pregoni prebivalstva korenito posegajo v individualno varnost ljudi in negirajo njihovo pravico do svobode in dostojnega življenja.

Loescherjeva (1992: 57) opozarja tudi na politično razsežnost migracij, ki je tesno povezana z varnostno razsežnostjo. Po njenem mnenju lahko migracijski problemi postanejo izrazito politični, kadar množične selitve prebivalstva ustvarjajo notranjepolitično nestabilnost, mednarodne napetost in ogrožajo mednarodno varnost.

Ilegalne migracije tako vse pogostejše postajajo predmet resne varnostne razprave. Zaradi svoje lege se Republika Slovenija tako vse jasneje sooča z grožnjami nacionalni varnosti v obliki organiziranega kriminala, ilegalnih migracij, trgovanja z belim blagom, trgovanja z mamili, ilegalne trgovine z orožjem, terorizmom in pranjem denarja.

Po letu 1990 je opaženo povečanje števila ilegalnih migracij v Evropo, katere del je postala tudi Slovenija. S pridružitvijo Evropski uniji je Republika Slovenija postala branik evropske jugovzhodne meje. Ob vstopu v Evropsko unijo leta 2004 je nanjo padlo 15 odstotkov vse zunanje meje evropske unije, ob pridružitvi Romunije in Bolgarije pa 10 odstotkov, kar je za tako majhno državo izjemno veliko. Povrhu vsega s pridružitvijo Evropski uniji Slovenija vse bolj postaja zanimiva kot ciljna država in ne le kot tranzitna država. Vedno večje število ilegalnih migracij pomeni varnostno grožnjo Sloveniji, Evropi in celemu svetu, saj imajo lahko negativen vpliv na gospodarstvo, socialne razmere in kulturne vrednote.

Z vidika nacionalne države bi nedvomno lahko govorili o soodvisnosti med varnostjo nacionalne države ter imigracijskimi tendencami v smislu obvladovanja različnih nazorov, vrednot, kulture, običajev različnih etničnih skupin znotraj nacionalnih meja. Migracije, najsij bodo iz ekonomskih ali kakšnih drugih razlogov (npr. azilnih) spreminjajo strukturo družb v sociokulturnem, ekonomskem in političnem smislu, kar med drugim ustvarja nove pogoje za nastanek drugačnih odnosov med državljani določene države in priseljenci. Ti odnosi lahko povzročijo različne konflikte, ki izvirajo iz različnih želja oziroma potreb ter navad posameznikov in skupin. Če torej govorimo o varnosti v tem smislu, je te razlike potrebno upoštevati, prav tako pa tudi dejstvo, da lahko nacionalna država z represivnimi sredstvi takšne konflikte samo delno omili (Jazbec 2003).

Pri opredeljevanju odnosa med migracijami in nacionalno varnostjo vedno obstaja tveganje, da se priseljevanje tujcev na nacionalno ozemlje začne obravnavati in dojemati zgolj kot grožnja nacionalni varnosti oziroma suverenosti. Res je, da se na tak način vzpostavijo drugačni družbeni odnosi, saj obstaja možnost, da so med imigranti tudi osebe ali skupine, ki imajo kriminalne oziroma deviantne in nemoralne namene. V zadnjem času povezujemo ilegalne migracije z ekstremnim terorizmom,

saj je bilo ugotovljeno, da so člani teroristične mreže Al Kaida pod pretvezo, da so v državi z namenom študija ali iz drugih vzrokov, izvedli 11. septembra 2001 teroristični napad v ZDA in 11. marca 2004 teroristične napad v Španiji. Zaradi takšnih dejanj postajajo ilegalne migracije varnostni dejavnik, ki ima vedno večji vpliv na varnost.

Vendar pa je tudi v tem primeru boljše sprotno spremljanje teh trendov, njihovo analiziranje in napovedovanje bodočih tendenc, kot reaktivno in panično reagiranje. Ravno zato razvite države veliko vlagajo v obveščevalne sisteme, ki jim omogočajo boljše zaznavanje in spoznavanje migracijskih trendov, strukture migrantov, njihovih vrednot, kulture in namenov oziroma medetničnih konfliktov. Njihov primarni cilj je pridobivanje znanja za mirno preprečevanje medetničnih konfliktov in ne njihovo sprožanje.

7.2 Kriminaliteta

Ilegalne migracije so kompleksen problem, tesno povezan ne samo z drugimi oblikami migracij, ampak tudi z drugimi oblikami kriminala, npr. tihotapljenjem mamil, ponarejanjem dokumentov, korupcijo in podobno. Ilegalne migracije povzročajo nastanek specifičnega kriminala, migranti pa igrajo pri tem dvojno vlogo – kot storilci in kot žrtve kaznivih dejanj (Batis 1999).

Slika 7.2.1: Ilegalni prebežnik, skrit v armaturni plošči avtomobila

Vir: Policija 2007: Intranet.

Kriminaliteto, ki spremlja migracije, predvsem ilegalne, lahko razdelimo na:

- primarno kriminaliteto, h kateri štejemo kazniva dejanja, ki jih neposredno storijo ilegalci. Ta so med drugim tudi: zloraba potnih listin, ilegalni prehodi državne meje, ropi, tatvine, napadi, vlomi, poškodovanja tuje stvari, posilstva, promet z mamili, ponarejanje raznih listin, goljufije itd. ter
- sekundarno kriminaliteto, ki obsega področje organiziranega kriminala. Sem spadajo: tihotapljenje ljudi, trgovina z belim blagom, prostitucija, trgovina s človeškimi organi in krvjo, trgovina z mamili, razna ponarejanja, trgovina z otroki, gospodarski kriminal ipd. (Cinac 2003: 43).

7.3 Zloraba potnih listin

Po določilih 11. člena Zakona o tujcih se za nedovoljen vstop tujca v Republiko Slovenijo šteje, če le-ta pri vstopu v državo uporabi ponarejene, tuje ali kako drugače spremenjene potne in druge listine, ki so potrebne za vstop v državo.

Najbolj pogoste pojavne oblike ponarejanja/prenarejanja potovalnih listin so:

- zamenjava fotografije v potni listini;
- popolno ali delno brisanje originalnih podatkov in dodajanje novih identifikacijskih podatkov za osebo, ki potuje preko državne meje s prenašeno potovalno listino;
- odstranjevanje posameznih strani ali dodajanje novih strani v potni list;
- uporaba ukradenih originalnih in praznih (bianco) obrazcev za ponarejanje/prenarejanje potovalnih listin;
- izdelava ponaredkov potovalnih listin (potni listi, osebne izkaznice);
- vnašanje podatkov v ukradene originalne in prazne (bianco) obrazce za vizume;
- izdelava ponaredkov obrazcev za vizume;
- ponarejanje žigov za evidentiranje prestopanja državne meje.

V praksi se je potrdilo pravilo, da se osebe, ki prestopajo državno mejo s slabo ponarejenimi/prenarejenimi listinami, praviloma obnašajo drugače kot ostali potniki. Tako na primer vzbujajo pozornost in poskušajo dekoncentrirati policista s tem, da iščejo nepotrebno pomoč, sami povzročajo konflikt s policisti ali cariniki ali pa izrabijo konflikte drugih potnikov. Take osebe so tudi bolj nervozne, se znojijo, umikajo pogled od policista ali carinika tako da se obračajo stran, so pretirano pasivni in nezainteresirani (ne odgovarjajo na zastavljena vprašanja ali pa so pretirano aktivni, preveč govorijo ali sprašujejo o stvareh, ki se ne nanašajo neposredno na mejno kontrolo...). Pri kvalitetno ponarejenih/prenarejenih listinah se osebe praviloma obnašajo normalno, tako kot potniki, ki prestopajo mejo z veljavnimi listinami. Zato je potrebno pri vsakem potniku temeljito primerjati fotografijo v listini s podobo osebe, s katero ima policist postopek. Prav tako mora policist temeljito preveriti podatke iz listin po evidencah, osebi pa postaviti kontrolna vprašanja, ki se nanašajo na osebne

podatke, ki so navedeni v potovalni listini in vizumu. Preveriti je potrebno tudi, če oseba razume jezik države, ki je izdala potovalni dokument (Leskovar 2006).

Na intranetu policije je objavljena elektronska zbirka pristnih (originalnih) dokumentov, v kateri se nahajajo pisne in slikovne informacije o pristnih (originalnih) dokumentih za prehajanje državne meje, ki jih izdajo države in druge pristojne organizacije. Pri vsakem dokumentu so tudi informacije o osnovnih zaščitnih elementih, ki jih vsebuje dokument (UV zaščita, vodni znak, tehnike tiska, spremenljivi elementi...). Zbirka vsebuje tudi aplikacijo »Aktualno«, v kateri so informacije o pristnih in ponarejenih dokumentih, ki se pojavljajo v Sloveniji in v tujini. Na intranetu se pojavlja tudi zbirka dokumentov bavarske policije DOKIS in vsebuje veliko pomembnih informacij, ki se nanašajo na pristne (originalne) in ponarejene/ prenašane dokumente (Leskovar 2006).

Slovenija aktivno sodeluje tudi v pripravi evropske zbirke FADO in se pripravlja, da bo do te zbirke, ko bo pripravljena za uporabo, omogočen dostop vsem policijskim enotam.

Poleg elektronske zbirke na intranetu imajo vsi mednarodni mejni prehodi tudi Zbirko dokumentov za prehod državne meje, v kateri so shranjene pisne informacije o pristnih (originalnih) in ponarejenih/prenašanih dokumentih.

7.4 Trgovina z ljudmi

Trgovina z ljudmi je danes svetovni problem in je poleg masovnega tihotapljenja ljudi posel, ki omogoča združbam hiter in lahek zaslužek. Na sto tisoče ljudi, predvsem žensk in otrok, je ugrabljenih, zavedenih, ogoljufanih, prodanih, trpinčenih in prisiljenih v suženjsko ali temu podobno izkoriščevalsko razmerje. Pojav je tako silovit, da so organi pregona bolj ali manj nemočni, saj ugotavljajo, da razbitje ene kriminalne združbe prodajalcev in preprodajalcev ljudi porodi več novih. Na ta fenomen vplivata tudi hiter tehnološki napredek in svetovna globalizacija. Trgovina z ljudmi ne zajema le spolne zlorabe, ampak tudi delovno izkoriščanje v smeri

suženjskega dela, beračenja, prodaje človeških organov idr. Žrtve so največkrat predmet nasilja, posilstev, pretepanja in drugih oblik fizične krutosti in psihičnega nadlegovanja. Največ žrtev tovrstne trgovine prihaja iz najrevnejših držav sveta (afriških, latinskoameriških in držav Jugovzhodne ter Srednje Evrope).

Posebej je treba izpostaviti prodajo in prisilo žensk v prostitucijo, pornografijo, prisilne poroke in popolno suženjstvo. Spolna diskriminacija, revščina in vojne prisilijo na milijone žensk, da migrirajo v druge države z namenom iskanja zaposlitve ali poroke oziroma da bi se izognile stradanju v matičnih državah. Trgovci največkrat s prevaro, silo ali ugrabitvijo privedejo ženske do stanja, ko postanejo povsem ranljive in se ne morejo več izogniti prisilni prostituciji in suženjstvu. Tiste, ki skušajo pobegniti ali poiskati pomoč, tvegajo kruto maščevanje trgovcev z ljudmi (Šalomon 2006).

Predsednica društva Ključ – Centra za boj proti trgovanju z ljudmi opozarja na vse bolj razširjeno trgovino z organi in krvjo. Evropske študije ugotavljajo, da so najpogostejše žrtve trgovine s človeškimi organi in krvjo albanski dečki. Ti se v Sloveniji znajdejo v azilnem domu, saj je Slovenija, vsaj praviloma, zanje tranzitna država. V pogovoru z njimi ugotovijo, da so zaradi revščine, v kateri živijo, najprimernejše žrtve tovrstne trgovine. Njihovi organi so zdravi, saj nimajo denarja za cigarete, alkohol in mamila. Če takega dečka v azilnem domu na primer vprašajo, kako se je pripravil na pot, in jim nato pove, da je moral dati kri na pregled ter da je pregled plačal organizator, je jasno, da gre za trgovino z organi. In da ga na cilju v najboljšem primeru čakajo umazana, nevarna in težka dela, če bo »neuporaben« za darovalca organov. Zato se prostovoljci društva Ključ z vsakim prosilcem za azil, ki sodi v tako imenovano rizično skupino, posebej in temeljito pogovorijo. Povedo mu, kje ga na poti utegnejo čakati pasti trgovcev z ljudmi, kakšne so in kako se jim lahko izogne (Tepina 2007: 11).

Escaler (v Popov 2002: 6) podaja naslednjo definicijo trgovine z ljudmi: «Trgovina z ljudmi je vsak prevoz migrantk in/ali trgovanje z njimi iz ekonomskih ali drugih osebnih razlogov.

Obsega:

- pomoč pri nezakonitem prevažanju žensk v druge države z njihovim vedenjem in njihovo privolitvijo ali brez njihovega vedenja in njihove privolitve;
- zavajanje migrantk glede namena migracije;
- psihični in seksualno zlorabo žensk za namene trgovanja z njimi ter
- prodajo žensk ali trgovanje z njimi z namenom zaposlovanja ter poročne prostitucije ali drugih oblik zlorabljanja za ustvarjanje dobička.«

Kaznivo dejanje »Trgovina z ljudmi« najdemo tudi v Kazenskem zakoniku Republike Slovenije. Določbe 387. a člena Kazenskega zakonika so naslednje:

»(1) Kdor zaradi prostitucije ali drugih oblik spolnih zlorab, prisilnega dela, suženjstva, služabništva ali trgovine z organi, človeškimi tkivi ali krvjo drugo osebo kupi, prevzame, nastani, prepelje, proda, izroči, oziroma z njo kako drugače razpolaga ali pri teh ravnanjih posreduje, se kaznuje z zaporom od enega do desetih let.

(2) Če je dejanje iz prejšnjega odstavka storjeno proti mladoletniku ali pa s silo, grožnjo, preslepitvijo, ugrabitvijo ali zlorabo podrejenega ali odvisnega položaja, ali z namenom prisiljevanja k nosečnosti ali umetni oploditvi, se storilec kaznuje z zaporom najmanj treh let.

(3) S kaznijo iz prejšnjega odstavka se kaznuje, kdor stori dejanje iz prvega ali drugega odstavka tega člena kot član hudodelske združbe za izvrševanje takih dejanj ali če je bila s tem dejanjem pridobljena velika premoženjska korist.«

Za preprečevanje ali zaježitev trgovine z ljudmi so potrebni večplastni ukrepi, od represivnih do preventivnih ter visoka stopnja mednarodnega sodelovanja vseh držav, ki se srečujejo z ilegalnimi prebežniki. Eden najpomembnejših ukrepov je vsekakor uveljavljanje standardov migracijskih predpisov. Pri tem vse bolj v ospredje prihaja usklajena kazenska zakonodaja tako v državah izvora, tranzita in v ciljnih državah trgovine z ljudmi tako glede sankcij za storilce kaznivih dejanj kot tudi glede zaščite žrtev.

Kazenski pregon storilcev kaznivih dejanj, povezanih s trgovino z ljudmi, pa je zgolj eden od ukrepov represivnih organov, ki pa ne omogoča celovitega reševanja problema. Poleg sankcioniranja storilcev so prav tako pomembni preventivni ukrepi. Pri tem je pomemben celovit in enoten pristop snovalcev in izvajalcev preventivnih programov za ciljne skupine, ki so jim ti preventivni programi namenjeni. Preventiva v trgovini z ljudmi bi morala biti usmerjena predvsem v zmanjševanje povpraševanja, ki je pomemben vzrok tega pojava, poudarjanje ranljivosti žrtev ter preprečevanje podkupljivosti javnega sektorja, ki se za denar vpleta v trgovino z ljudmi in sodeluje v njej (Batis 2004: 61).

7.5 Sporazumevanje z ilegalnimi prebežniki

Zelo pogost problem, ki se v praksi pojavi po prijemu ilegalnih prebežnikov, je sporazumevanje z njimi. Poudariti je potrebno, da policisti pogosto ne poznajo jezika, ki ga le-ti govorijo. Problem sporazumevanja je najpogostejši pri državljanih azijskih in afriških držav. Prebežniki iz teh držav običajno govorijo le svoj jezik, pa še tega ponavadi v narečju območja države, kjer živijo, kar dela težave tudi morebitnim prevajalcem, ki poznajo jezik te države.

Kvalitetno opravljen pogovor je temelj za uspešnost vseh nadaljnjih postopkov policije. Od njega je odvisna tudi uspešnost postopkov vračanja prebežnikov. Pri vodenju informativnih pogovorov s prebežniki je tako potrebno zagotoviti prevajalca, kar predstavlja dodaten strošek za policijo. Dogaja se tudi, da prevajalca za določene tuje jezike ni mogoče zagotoviti ali pa je le-ta nedosegljiv. Vzrok temu je predvsem v tem, ker je v Sloveniji malo oseb, ki bi poznale te jezike, pa še te niso vedno pripravljene opravljati tega dela za policijo. Policijske uprave skušajo problem reševati tako, da v okviru uprave poiščejo in sklenejo pogodbe z osebami, ki imajo določeno znanje tujih jezikov in so pripravljene po pogodbi opravljati delo za policijo.

Policisti si v določenih primerih pomagajo z lastnim znanjem enega izmed tujih svetovnih jezikov, predvsem nemščine, angleščine in italijanščine, če ta jezik zna tudi

prebežnik. Nemalokrat pa se zgodi, da prebežniki poznajo in govorijo enega izmed svetovnih jezikov, vendar tega pred policisti nočejo pokazati.

7.6 Finančno breme

Finančna sredstva za plače in materialne stroške policije so načrtovana v okviru proračunskih postavk policije. Policija se srečuje s previsokimi materialnimi stroški glede na odobrena sredstva, deloma tudi zaradi povečanega obsega na področju nedovoljenih migracij.

Sprejem, nastanitev in oskrba ter odstranitve tujcev, ki so na nedovoljen način vstopili na ozemlje Republike Slovenije, predstavlja veliko finančno breme za policijo in državo nasploh.

Vodenje postopkov s tujci je za policijo strošek, sestavljen iz (Virjent, Vukan 2001: 589–590):

- opravljenih ur policistov in prevoženih kilometrov s službenimi vozili;
- plačila prevajalcu za opravljene ure prevajanja;
- plačilo opravljenih kilometrov, ki jih je v zvezi s tem opravil prevajalec;
- plačila zagotovljene prehrane prebežnikom v postopku na policijskih enotah.

7.7 Zdravstvena oskrba

Raznolikost migrantov predstavlja določeno obremenitev za državo tudi na področju zdravstva, saj se morajo zdravstvene službe (predvsem ciljnih držav) prilagajati tudi boleznim, s katerimi se poprej niso soočale. Tujci večinoma predstavljajo le potencialno nevarnost prenosa nalezljivih bolezni z raznih predelov sveta, resno nevarnost za zdravje ljudi pa samo v primeru epidemioloških groženj. Nekatere od teh bolezni prenašajo insekti in so nevarne le, če le-ti živijo tudi pri nas (npr. malarija, kuga). Druge se prenašajo v hrani ali vodi, predvsem v slabih higienskih razmerah (npr. diareja, kolera, tifus), največjo pozornost pa gre posvečati boleznim, ki se prenašajo s telesnim stikom, kot npr. hepatitis B, HIV in podobno (Cinac 2003: 51).

7.8 Neustrezna prostorska opremljenost policijskih enot

Problem neustrezne prostorske opremljenosti policijskih enot se pojavi zlasti pri prijetju večjih skupin ilegalnih prebežnikov. Takrat se ponavadi pokaže problem v pomanjkanju ustreznih prostorov za pridržanje. Če na policijski postaji ni dovolj prostorov za pridržanje, je potrebno ilegalne prebežnike prepeljati v prostore za pridržanje na drugih policijskih postajah znotraj policijske uprave, če pa jih še v tem primeru ni dovolj, je potreben prevoz prebežnikov v prostore za pridržanje tudi na policijske postaje drugih policijskih uprav. To predstavlja veliko finančno breme, v katerega sodijo zlasti stroški prevoženih kilometrov s službenimi vozili, in pa izguba časa, ki je pri vodenju postopkov zelo dragocen. Problem pri prijetju večjih skupin prebežnikov je tudi prevoz le-teh z interventnim vozilom. Policijska postaja ponavadi nima dovolj interventnih vozil, ki bi od enkrat lahko pripeljala večjo skupino ilegalcev od mesta prijetja do prostorov policijske postaje. Naslednji problem, ki ga je še potrebno omeniti, pa je hramba osebnih in tovornih vozil, s katerimi so se prevažali ilegalni prebežniki, saj policija nima ustreznih prostorov za to.

7.9 Ksenofobija

Ksenofobija je z antipatijo povezana nestrpnost in strah, ki se lahko stopnjuje celo v sovraštvo do tujcev, manj znanih ali neznanih etničnih skupin ter kulturnih in drugih vrednot, ki pripadajo drugim družbenim sistemom. V modernih družbah se ksenofobija kaže kot sociocentriem (absolutizacija meril ocenjevanja, vrednot in normativnih standardov lastne skupine), kot oblika predsodkov in stereotipov ter kot nestrpnost, ki lahko (preko rasizma, šovinizma, negativnega (fanatičnega) nacionalizma) pripelje do zelo tragičnih dogodkov, tudi do genocida (Valič v Skubin 2004: 64).

Elementi, katerih kombinacija je v Sloveniji povzročila ksenofobne reakcije v zvezi z imigranti, so: politike državnih institucij, mediji, mobilizacija državljanov na lokalni ravni, policijsko ravnanje z imigranti, dolgoletno oblikovanje latentne sovražnosti do tujcev in drugačnosti, odsotnost oblikovanja komunikacij med obstoječimi različnimi posamezniki in skupinami ter odsotnost vsakršnega načrtovanja migracijskih politik.

Posledično so se v javnosti zasidrali predsodki, da imigranti (ne sami ilegalni) predstavljajo grožnjo splošni varnosti (teritorialni celovitosti in suverenosti Republike Slovenije, zdravju njenih prebivalcev, njihovi kulturi, jeziku in navadam), da so potencialna ekonomska ter socialna grožnja in kriminalci (Jalušič v Skubin 2004: 65).

7.10 Nezakonito zaposlovanje tujcev

Za ilegalne migrante je ilegalno delo edini način zaposlitve.

Moulier- Boutang pravi, da je ilegalno delo tujcev točka, kjer se dotikata dve področji: ne eni strani ilegalna migracija in siva ekonomija na trgu dela na drugi strani (Tapinos 1999: 237).

Uporaba ilegalnega dela je pogosta predvsem pri opravljanju sezonskih del. Sektorji, v katerih so ponavadi zaposleni ilegalni migranti, so: kmetijstvo, gradbeništvo, turizem in hotelirstvo, storitve v gospodinjstvu, skrb za starejše in otroke in podobno. Zaposlovanje ilegalnih migrantov prinaša delodajalcem večjo fleksibilnost in nižje stroške. S tem, ko delodajalci za opravljanje del vzamejo ilegalne migrante, pa prihaja do izrinjanja domačih delavcev, kar posledično povzroči nezadovoljstvo med njimi, saj to stanje ogroža njihovo socialno varnost, še posebej, če je v državi velika stopnja brezposelnosti.

8. VAROVANJE DRŽAVNE MEJE

Cilj uspešnega varovanja državne meje je predvsem preprečevanje nedovoljenih migracij (ilegalni prihodi, odhodi, ilegalno prehajanje preko ozemlja Republike Slovenije) in s tem povezanimi varnostnimi pojavi organizirane kriminalitete, nedovoljenega bivanja ter dela na črno.

Uspešno varovanje meje izven mejnih prehodov je glede na konfiguracijo, fizične dimenzije ter komunikacije možno le, če se poleg ukrepov na sami mejni črti operativni ukrepi izvajajo tudi v notranjosti države.

Varovanje državne meje izven mejnih prehodov je usmerjeno v tri glavne segmente (Ministrstvo za notranje zadeve 1996: 1):

- kontrolo gibanja oseb na in ob državni meji,
- drugo operativno-tehnično delovanje ob meji in v obmejnem območju in
- operativno-tehnično delovanje v notranjosti.

Naloge varovanja državne meje v Republiki Sloveniji na celotnem ozemlju države opravlja policija. Te naloge opravljajo policisti, ki so bili v času izobraževanja ter nadaljnega usposabljanja in izpopolnjevanja ustrezno usposobljeni za izvajanje nalog varovanja državne meje.

Kontrolo gibanja oseb na in ob državni meji opravljajo policisti, razporejeni v skupine za varovanje državne meje na policijskih postajah ob državni meji. Pri svojem delu uporabljajo vsa razpoložljiva tehnična sredstva in opremo. V opravljanje teh nalog se na podlagi ocene ogroženosti posameznih delov državne meje vključujejo še druge strukture policije in sicer:

- policisti vodniki službenih psov;
- policisti konjeniki;
- policisti kriminalisti;
- letalska policijska enota;
- specializirana enota za nadzor državne meje in
- posebna policijska enota (Peklar 2006).

Pri delu policije na in ob državni meji je potrebno omeniti še vlogo vodje policijskega okoliša. Delo tega policista temelji predvsem na preventivnem in svetovalnem delu policije na območju policijskega okoliša, ki zajema tudi območje ob državni meji. To delo opravljajo policisti z večletnimi delovnimi izkušnjami in temelji na osebnem poznavanju prebivalcev na tem območju. Vodja policijskega okoliša predstavlja temelj partnerskega odnosa in medsebojnega sodelovanja med policijo in obmejnimi prebivalci.

Taktiko varovanja državne meje policija nenehno spreminja in prilagaja varnostnim razmeram in razpoložljivim informacijam. Varovanje državne meje se izvaja tako, da za vse, ki se poskušajo izogniti mejni kontroli, predstavlja veliko tveganje, da bodo pri prestopu zelene ali morske meje s strani policije prijeti. Ukrepi ob prijemu pa so naravnani tako, da pomenijo socialno in generalno preventivo.

Ker vedno obstaja nevarnost, da se je manjši del oseb pri nelegalnem vstopu v državo uspel izogniti policistom na državni meji, policija opravlja naloge varovanja državne meje tudi v notranjosti. Tako te naloge opravljajo policisti specializirane enote za nadzor državne meje, patrulje splošnih policijskih postaj v notranjosti države, policisti prometnih policijskih postaj na mednarodnih in drugih cestnih relacijah, policisti opazovalci na pomembnejših železniških in avtobusnih postajah na relacijah v smeri notranjih meja in podobno.

Ista načela veljajo tudi pri varovanju morske meje, s tem, da se nekoliko razlikuje metodologija dela in tehnična oprema (plovila, radar, opazovanje z obale in podobno).

V primeru potrebe za interventno delovanje na posameznem delu zunanje meje je na razpolago Posebna policijska enota. To je enota na sklic, katero sestavljajo policisti, ki svoje redno delo opravljajo na različnih policijskih enotah in so posebej usposobljeni ter opremljeni za interventno delovanje. V primeru potrebe se jih v ustreznem številu aktivira in za krajše ali daljše časovno obdobje ciljno uporabi za izvajanje določenih interventnih nalog. Ta enota je bila že večkrat uporabljena za izvajanje poostrelega nadzora državne meje, v glavnem za naloge varovanja, občasno pa tudi mejne kontrole.

Na državni ravni že od julija leta 2002 obstaja Specializirana enota za nadzor državne meje, ki izvaja poostrene, ciljno usmerjene policijske kontrole na glavnih cestnih komunikacijah in na mednarodnih vlakih. Izvaja pa tudi poostrene nadzore na mejnih prehodih na zunanji meji. Njeno delo se usmerja glede na ugotovitve iz analiz tveganja. Temeljne naloge te enote so naslednje:

- poostreni, vnaprej načrtovani in/ali »ad hoc« ciljni nadzori državne meje tako na državni meji kot v obmejnem območju in v notranjosti države;
- odkrivanje čezmejne kriminalitete;
- odkrivanje ilegalnih migrantov in njihovih vodičev;
- odkrivanje uporabe ponarejenih in prenarejenih tujih listin;
- pomoč policijskim upravam pri nadzoru državne meje, kjer to narekuje varnostna problematika;
- policijske naloge pri nadzoru državne meje, za katere so poleg splošnih potrebne tudi posebne veščine ali znanja ter specialna oprema, ali jih je potrebno izvajati usklajeno z državne ravni (nadzor državne meje z optoelektronskimi sistemi ali pregledi prevoznih sredstev z elektronskimi in fiberoptičnimi napravami) (Peklar 2006).

Poleg teh »specializiranih« skupin so na policijskih postajah bile ustanovljene tudi lokalne kriminalistične skupine, v katere so razporejeni policisti kriminalisti. Gre za skupine policistov, ki so posebej usposobljeni za delo na področju odkrivanja in raziskovanja kaznivih dejanj. Lokalne kriminalistične skupine so bile v preteklih dveh leti dodatno kadrovske okrepljene s kriminalisti za odkrivanje in preiskovanje čezmejne kriminalitete (organiziranega sprovajanja ljudi čez državno mejo, tihotapljenja, trgovine z ljudmi, odkrivanja ukradenih vozil...).

8.1 Nacionalni načrt za varnost meja

Delo policije na področju nadzora državne meje zelo podrobno urejajo Zakon o nadzoru državne meje in Pravilnik o izvajanju zakona o nadzoru državne meje ter Strategija dela policije na državni meji.

V navedenem zakonu in pravilniku sta podrobno urejeni področji mejne kontrole in varovanja državne meje, v Strategiji dela policije na državni meji pa so še konkretnije urejena področja varovanja državne meje in zatiranja čezmejne kriminalitete.

Organizacija policijskega dela pri varovanju državne meje temelji na njeni razdelitvi na odseke (del državne meje na območju ene policijske uprave), sektorje (del državne meje na območju ene policijske postaje) in na sekcije za patroljiranje (najmanjši operativni del državne meje). Policijske uprave in policijske postaje opravljajo za vsak sektor in sekcijo analize tveganja, ki temeljijo na geografskih podatkih, podatkih o infrastrukturi in poseljenosti ter že znanih podatkih o ilegalnih tihotapskih kanalih. Na podlagi analize se določi stopnja kritičnosti, in sicer (Ministrstvo za notranje zadeve 1996: 2):

- I. stopnja kritičnosti (posebnega pomena za varovanje državne meje);
- II. stopnja kritičnosti (pomembna za varovanje državne meje) in
- III. stopnja kritičnosti (manjšega pomena za varovanje državne meje).

Možne so tudi vmesne stopnje kritičnosti. Na podlagi stopnje kritičnosti so določene povprečne norme varovanja državne meje, ki pomenijo najmanjši čas prisotnosti policistov na posameznem območju. Za posamezne stopnje kritičnosti so povprečne norme naslednje (Ministrstvo za notranje zadeve 1996: 2):

- za I. stopnjo kritičnosti: 24 ur na dan
- za I/II. stopnjo kritičnosti: 12 ur na dan
- za II. stopnjo kritičnosti: 8 ur na dan
- za II/III. stopnjo kritičnosti: 32 ur na teden
- za III. stopnjo kritičnosti: 12 ur na teden.

Na podlagi navedenih parametrov policijske enote pripravijo načrte aktivnosti patrolj in opazovalcev ob državni meji ter konkretne načrte za opravljanje policijskih služb. Načrti se sproti dopolnjujejo in spreminjajo glede na ugotovitve analiz (Ministrstvo za notranje zadeve 1996: 2).

8.2 Varovanje državne meje po vstopu Slovenije v Evropsko unijo

Slovenija je po vstopu v Evropsko unijo 1.5.2004 na svojih mejah začela uvajati t.i. schengenski režim nadzora državne meje. Približno 670 kilometrov dolga državna meja med Slovenijo in Hrvaško je postala zunanja meja Evropske unije, kar po širitvi Evropske unije predstavlja kar 10% od skupne kopenske meje zunanje meje Evropske unije. Na njej slovenski mejni organi opravljajo mejno kontrolo in varovanje zunanje meje Evropske unije za vse države članice Evropske unije. Sedanji mejni prehodi z Avstrijo, Italijo in Madžarsko še niso bili odpravljeni z dnem vstopa v Evropsko unijo, bodo pa odpravljeni z dnem, ko začne za Republiko Slovenijo v celoti veljati Konvencija o izvajanju Schengenskega sporazuma.

Tako je slovenska policija začela izvajati vse določbe Schengenskega pravnega reda prve kategorije, s čimer je bil schengenski pravni red v Sloveniji uveljavljen le delno.

Po vstopu Slovenije v Evropsko unijo so se tako začeli neposredno izvajati le nekateri členi iz Konvencije o izvajanju Schengenskega sporazuma (Mali 2006: 5).

Izvajanje določil ostalih členov Konvencije o izvajanju Schengenskega sporazuma, predvsem določil, ki se nanašajo na prehajanje notranjih meja, schengenske vizume, gibanje tujcev na schengenskem območju, čezmejno policijsko sodelovanje po ukinitvi kontrol na notranjih mejah in vzpostavitev Schengenskega informacijskega sistema, sledi šele po tem, ko bo Svet Evropske unije za področje pravosodja in notranjih zadev na podlagi potrdila posebne evalvacijske komisije odločil o tem in izdal Sklep o dokončni uveljavitvi Konvencije v Sloveniji, do česar bo prišlo predvidoma 21. decembra 2007.

Le to je v veliki meri odvisno od datuma, ko bo postal operativen Schengenski informacijski sistem II in od dejanske pripravljenosti vsake posamezne nove države članice Evropske unije, kar bodo ocenjevale posebne schengenske evalvacijske komisije. Njihova pozitivna ocena je predpogoj za sprejetje ustreznega sklepa Sveta Evropske unije o popolni uveljavitvi schengenskega pravnega reda v posamezni članici in posledično ukinitvi mejnih kontrol na notranjih schengenskih mejah med pogodbenicami.

8.2.1 Schengenski informacijski sistem (SIS)

Schengenski informacijski sistem (SIS) je mednarodni, računalniško podprt policijski tiralni sistem. Ustanovljen je bil kot izravnalni ukrep zaradi odprave osebnih kontrol na notranjih mejah schengenskih držav z namenom vzdrževanja javnega reda in javne varnosti, vključno z nacionalno varnostjo na ozemlju pogodbenic. SIS je doslej najboljše računalniško vodeni tiralni informacijski sistem na večstranski ravni. Sestavljen je iz Centrale SIA-a (C.SIS – Central Schengen Information System, ki ima sedež v Strassbourgu v Franciji), kamor vse države vnašajo podatke (podatki o osebah, ki se iščejo zaradi različnih vzrokov npr. zaradi odvzema prostosti zaradi izročitve, zavrnitve vstopa... in podatki o predmetih, kot so npr. ukradena vozila, dokumenti, orožje...) in nacionalnih schengenskih informacijskih sistemov, t.i. N.SIS, ki so v bistvu kopije centralnega sistema, v katerih pristojni organi lahko preverijo podatke. Pristojni organi so policija, ko opravlja mejno kontrolo in postopke s tujci, diplomatsko – konzularna predstavništva ob izdaji vizumov ter upravne enote v postopkih s tujci. Za podporo delovanja tega sistema morajo vse države ustanoviti urad SIRENE (Supplement Information REquest at the National Entry), ki je pristojen za posredovanje dopolnilnih informacij glede oseb in stvari, za katere je bil izdan razpis v SIS-u. V tej zvezi prevzema vse naloge glede tiralnega poizvedovanja v okviru SIS-a in je glavni sogovornik za ostale Urade SIRENE kot tudi za druge nacionalne službe (Leskovar 2006).

Prva generacija schengenskega informacijskega sistema (SIS I) je zaživela leta 1995. Njegova prvotna kapaciteta je omogočala vključitev 12 držav. Sistem so še

dogradili, tako da sedanji sistem (SIS I+) omogoča vključitev 18 držav, torej sedanjih 15 schengenskih držav ter Velike Britanije in Irske (Leskovar 2006).

Vzpostavitev SIS II je nujen pogoj za širitev schengena, saj sedanji SIS dovoljuje sprejem do največ 18 članic, medtem ko na vstop v območje brez notranjih meja čaka precej več držav: novinke v Evropski uniji in Švica. Sistem, ki ga izdelujejo sedaj, je nadgradnje prvega in temelji na novih pravnih okvirih.

Po določilih 108. člena Konvencije o izvajanju Schengenskega sporazuma vsaka pogodbenica določi službo, ki je zadolžena za nacionalni del SIS-a in odgovorna za njegovo nemoteno delovanje. V Sloveniji je to Sektor za mednarodno policijsko sodelovanje pri Upravi kriminalistične policije Generalne policijske uprave.

8.3 Oprema enot, odgovornih za nadzor državne meje

Za izvajanje z zakonom določenih nalog uporablja policija vozila, plovila, oborožitev in posebno opremo. Barvo, posebno opremo in oznake vozil ter plovil in oborožitve policije določi vlada (Zakon o policiji 2005: člen 14).

Pri nabavi teh sredstev sta osnovni vodili predvsem uporabnost in kakovost. Podobno kot druge policije, si tudi slovenska ne more privoščiti raznolikosti kar tako, sicer bi bili stroški vzdrževanja previsoki.

Med strelnim orožjem je standardno pištolo Crvene Zastave M70 kalibra 7,65 mm že skoraj v celoti zamenjal model Beretta M92 kalibra 9 mm in Beretta M-8000 istega kalibra. Med oborožitvijo slovenske policije pa je tudi dolgocevno orožje, kot na primer brzostrelke Heckler–Koch, avtomatske puške M70 in polavtomatske puške M59/66.

Za nadzor državne meje se uporablja pet helikopterjev in sicer dva helikopterja Agusta Bell 206 Jet ranger, helikopter Agusta Bell 212, helikopter Agusta Bell 412 in helikopter Agusta A109E Power.

Slika 8.3.1: Helikopter slovenske policije

Vir: Policija 2007: Intranet.

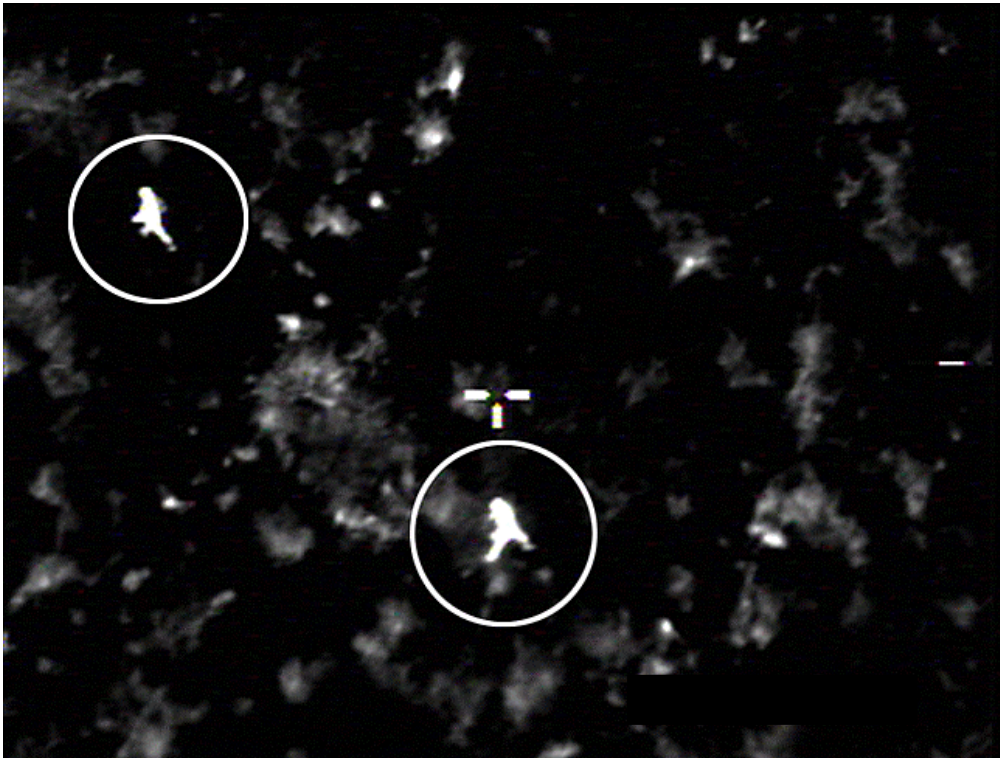
Helikopter Agusta A109E Power je opremljen za nočno letenje in opazovanje državne meje. V letalski policijski enoti je v uporabi tudi videonadzorni sistem LEO 400, ki se uporablja v helikopterjih Agusta Bell 206 Jet ranger. V postopku nabave je še en helikopter Agusta A109E Power, ki bo prav tako opremljen za nočno letenje. V postopku nabave so tudi očala za nočno gledanje za observerje državne meje. Omenjena naprava, ki ima spredaj kamero, zadaj pa majhen televizor, ponoči omogoča pilotom varen let, observerju pa možnost opazovanja dogajanja na terenu pri izvajanju nadzora državne meje. Letalska policijska enota je že začela ponoči opravljati poskusni nadzor državne meje z uporabo očal za nočno gledanje (Hojnik 2005: 7).

Za nadzor morske meje se poleg vodnih plovil uporablja radar znamke Northrop Grumman model Sperry Marine (s frekvenco, ki omogoča nadzor tudi najmanjših plovil in objektov na morju), ki pokriva celotno morsko mejo in večino slovenskega akvatorija.

Slovenska policija za nadzor morske meje uporablja tri čolne: policijski čoln P-111, policijski čoln P-66 in gumijasti policijski čoln P-88.

Trenutno je v uporabi pet mobilnih termovizijskih sistemov, ki so nameščeni v kombinirana vozila s pogonom na vsa štiri kolesa in en mobilni termovizijski sistem, ki je nameščen v terensko vozilo. Poleg tega je v uporabi tudi ena stacionarna termovizija na Mejnem prehodu za mednarodni promet Obrežje, druga, ki je namenjena za policijsko upravo Koper, pa še ni nameščena. Poleg mobilnih in stacionarnih termovizij je trenutno v uporabi tudi štirinajst ročnih termovizij Sagem Matis in trinajst monokularnih in petinsedemdeset binokularnih naprav za nočno opazovanje.

Slika 8.3.2: Posnetek s termovizijsko kamero, na katerem sta lepo vidna ilegalna prebežnika

Vir: Policija 2007: Intranet.

Za radijsko komunikacijo med mobilnimi enotami, ki nadzorujejo kopensko in morsko mejo, ter njihovim lokalnim operativnim centrom se uporabljajo različna radijska sredstva. Za govorno radijsko komunikacijo se uporabljajo tudi digitalni radijski sistemi, ki imajo možnost dodatnega kriptiranja..

V letih 2003 do leta 2005 so vse operativne enote, ki so zadolžene za nadzor kopenske in morske meje, opremili z digitalnimi telefonskimi sistemi, ki služijo za komuniciranje med enotami po fiksnih telekomunikacijskih zvezah.

V zelo majhni meri pa se le redko uporablja tudi sistem digitalne mobilne telefonije GSM.

9. POLICIJSKA POOBLASTILA, KI JIH POLICISTI NAJPOGOSTEJE UPORABLJAJO PO PRIJETJU OSEBE, KI JE NEDOVOLJENO VSTOPILA NA OZEMLJE REPUBLIKE SLOVENIJE

Policisti, ki opravljajo naloge varovanja državne meje, morajo biti pri postopkih z ilegalnimi prebežniki in njihovimi vodiči še posebej pazljivi. Nemalokrat se zgodi, da le-ti v postopku postanejo agresivni ali celo napadejo policista. Osnovna naloga policistov v postopkih z ilegalnimi prebežniki in njihovimi vodiči je tako zagotavljanje osebne varnosti in varnosti policista-sodelavca, kajti policisti do prijetja osebe in ugotovitve njene identitete ne vedo, s kom imajo opravka in kakšen cilj žene prebežnike in vodiče. Večina postopkov prijetja ilegalnih prebežnikov in vodičev je opravljenih v nočnem času, ob zmanjšani vidljivosti in na krajih, kjer sta policista sama, brez možnosti takojšnje pomoči. Policisti se teh nevarnosti dobro zavedajo, zato skušajo z načrtnim in strokovnim delom zagotoviti kar največjo varnost postopkov.

Pri opravljanju nalog varovanja državne meje lahko policisti izvajajo posamezna policijska pooblastila. Policijska pooblastila so z zakonom določeni ukrepi, ki policistom omogočajo opravljanje njihovih nalog (Pravilnik o policijskih pooblastilih 2006: člen 2). Uporabo pooblastil policistom določa Zakon o policiji. Kdaj in kakšno pooblastilo bo policist uporabil v konkretnem primeru, pa se policist odloča sam glede na okoliščine, v katerih se nahaja.

V tem poglavju bom tako opisala najpogostejša policijska pooblastila, ki jih policisti uporabljajo neposredno po prijetju osebe, ki je nedovoljeno vstopila na ozemlje Republike Slovenije.

Za nedovoljen vstop tujca v Republiko Slovenijo se po določilih 11. člena Zakona o tujcih šteje, če:

- vstopi v državo, čeprav mu na podlagi 9. člena Zakona o tujcih vstop ni bil dovoljen;
- se izogne mejni kontroli;
- pri vstopu uporabi ponarejene tuje ali kako drugače spremenjene potne in druge listine, ki so potrebne za vstop, ali če organom mejne kontrole navede lažne podatke.

Osebo, ki je zasačena pri nedovoljenem vstopu v Republiko Slovenijo, je potrebno najprej prijeti. Prijetje je ukrep, s katerim policisti začasno omejijo gibanje določeni osebi z namenom, da jo privedejo, jo pridržijo ali opravijo kakšno drugo dejanje, določeno z zakonom (Zakon o policiji 2005: člen 41).

Ob prijjetju mora policist osebo v njenem materinem jeziku ali jeziku, ki ga razume, obvestiti o razlogih prijette, kaj je prijeta oseba v zvezi s prijjetjem dolžna storiti oziroma opustiti in jo opozoriti na posledice, če se bo upirala ali poskušala pobegniti. Nato se z vidika varnosti opravi varnostni pregled, pri katerem policist z rokami pretipa oblačila osebe, rokavice, pokrivalo za lase ter pregleda obutev. Če pri tem zazna, da ima oseba predmet ali snov, ki bi ga/jo lahko uporabila za napad ali samopoškodovanje, ga/jo sam vzame in pregleda. Policist pregleda tudi druge predmete, ki jih ima oseba pri sebi in bi bili lahko v njih skrito orožje ali drugi nevarni predmeti (Pravilnik o policijskih pooblastilih 2006: člen 22).

Po varnostnem pregledu policist ugotovi identiteto osebe. Policist ugotavlja identiteto osebe tako, da zahteva izročitev javne listine, opremljene s fotografijo, ki jo je izdal državni organ, da pogleda listino ter primerja in preveri podatke. Če policist dvomi o pristnosti javne listine ali je oseba nima, lahko ugotavlja identiteto z razgovorom, v katerem preverja podatke o identiteti s pomočjo podatkov iz evidenc, drugih listin, s pomočjo drugih oseb ali na drugem kraju (Pravilnik o policijskih pooblastilih 2006: člen 14).

Nato osebo, ki je nedovoljeno vstopila v Republiko Slovenijo, policist z namenom izvršitve pridržanja po določilih Zakona o policiji odvzame prostost in jo takoj, v njenem materinem jeziku ali jeziku, ki ga razume, pouči, da ni dolžna ničesar izjaviti,

da ima pravico do takojšnje pravne pomoči zagovornika, ki si ga svobodno izbere, do obveščanja bližnjih in do obveščanja diplomatsko-konzularnega predstavništva.

Zoper osebo, ki nedovoljeno vstopi na ozemlje Republike Slovenije, se odredi pridržanje po drugem odstavku 43. člena Zakona o policiji. Pridržanje je ukrep, s katerim policisti omejijo prostost osebi iz razlogov, določenih v zakonu. Pridržanje se odredi zaradi ugotavljanja vseh dejstev in okoliščin nedovoljenega prehoda državne meje in izročitve tujim varnostnim organom. Pridržanje lahko traja največ 48 ur. Pridržanje se odredi z odločbo, ki mora biti izdana in vročena pridržani osebi v roku 6 ur od odvzema prostosti. Pridržana oseba ima v času pridržanja pravico do pritožbe zoper odločbo o pridržanju. O pritožbi mora odločiti pristojno okrožno sodišče v roku 48 ur. Pritožba ne zadrži izvršitve pridržanja.

V uradnih prostorih se z osebo, ki je nedovoljeno vstopila na ozemlje Republike Slovenije, opravi temeljit razgovor, s katerim se zberejo vsi podatki o nedovoljenem vstopu ter potovanju iz matične države do mesta prijeteja. Predvsem je potrebno preveriti podatke o potovanju preko ozemlja sosednih držav ter okoliščinah nezakonitega vstopa v Republiko Slovenijo, zbrati obvestila in odkriti dokaze, ki kažejo na zadrževanje oziroma bivanje v državi, z ozemlja katere je tujec nezakonito vstopil na ozemlje Republike Slovenije (hotelski računi, vozovnice, potrdila o plačilu različnih storitev, zemljevidi, uradni zapisi in spisi organa države, na ozemlju katere je tujec bival pred nedovoljenim prehodom državne meje kot so npr. žigi mejne kontrole...). Razgovor se opravi v tujčevem materinem jeziku oziroma v jeziku, ki ga tujec razume.

Tujca, ki je prestopil državno mejo na nedovoljen način, je potrebno preveriti po policijskih evidencah in po evidencah Schengenskega informacijskega sistema.

Zaradi storjenega prekrška nedovoljenega prehoda državne meje se tujcu izreče globa po prvi točki prvega odstavka 98. člena Zakona o tujcih v znesku 83,46 evrov.

Zoper mladoletnike, ki so nedovoljeno prestopili državno mejo in zoper povratnike se na pristojno okrajno sodišče poda obdolžilni predlog.

Če so izpolnjeni pogoji za neformalno vračanje, se tujca, ki je nedovoljeno vstopil na ozemlje Republike Slovenije, izroči tujim varnostnim organom, v nasprotnem primeru pa se ga s sklepom za nastanitev nastani v center za tujce, od koder se ga po formalni poti vrne nazaj v matično državo.

9.1 Kazenskopravne sankcije zoper osebe, ki nezakonito vstopijo na državno ozemlje

Tujci, ki nezakonito vstopijo na državno ozemlje, storijo prekršek po 98. členu Zakona o tujcih, za katerega se lahko izreče globa od 83,46 do 417,29 evrov. V skladu s 24. členom Zakona o prekrških se taki osebi poleg globe lahko izreče tudi stranska sankcija izгона tujca iz države v trajanju od šestih mesecev do petih let.

Na podlagi 43. člena Zakona o nadzoru državne meje se kaznuje z denarno kaznijo najmanj 417,29 evrov:

- fizična oseba, ki prestopi državno mejo izven mejnega prehoda ali v nasprotju z namembnostjo mejnega prehoda, izven časa ali izven obsega mejnega prehoda;
- fizična oseba, ki prestopi državno mejo zaradi višje sile, pa o tem takoj ne obvesti policije;
- fizična oseba, ki se izmakne mejni kontroli;
- fizična oseba, ki se poskuša izmakniti mejni kontroli ali samovoljno zapusti področje mejnega prehoda, dokler mejna kontrola ni opravljena ali se kako drugače skuša izmakniti mejni kontroli.

9.2 Kazenskopravne sankcije zoper osebe, ki pomagajo ali omogočajo nezakonito priseljevanje

Osebe, ki omogočajo ali pomagajo ali poskusijo omogočiti ali pomagati tujcu, da vstopi, potuje v tranzitu ali prebiva na ozemlju Republike Slovenije, storijo prekršek po 99. členu Zakona o tujcih, za katerega se izreče globa od 417,29 do 1001,50 evrov. Če takšen prekršek stori pravna oseba, se kaznuje z globo od 2086,46 do

4172,93 evrov, odgovorna oseba pravne osebe pa z globo od 625,94 do 1251,88 evrov.

Kdor se ukvarja s tem, da tujce nezakonito spravlja na državno ozemlje, jih po njem prevaža ali jim pomaga pri skrivanju ali če skupino tujcev za plačilo nezakonito spravi čez mejo ali na državno ozemlje, stori kaznivo dejanje po 311. členu Kazenskega zakonika Republike Slovenije, za katero se kaznuje z zaporom do pet let in z denarno kaznijo. Enako se kaznuje tudi uradna oseba, ki z zlorabo uradnega položaja ali pravic omogoči tujcu nezakonit vstop na državno ozemlje ali nezakonito bivanje.

Kdor z dejanji iz prejšnjega odstavka sebi ali komu drugemu pridobi nesorazmerno premoženjsko korist ali priskrbi brezpravno delovno silo ali taka dejanja stori kot član hudodelske združbe, se kaznuje z zaporom od enega leta do osmih let in z denarno kaznijo (Kazenski zakonik RS 1994: člen 311).

10. POSTOPEK POLICIJE S TUJCI, KI PO NEDOVOLJENEM VSTOPU V REPUBLIKO SLOVENIJO IZJAVIJO, DA BODO V REPUBLIKI SLOVENIJI ZAPROSILI ZA AZIL

Republika Slovenija daje zaščito tujcem, ki zaprosijo za zaščito iz razlogov, določenih v Konvenciji o statusu beguncev in Protokolu o statusu beguncev (Zakon o azilu 2003: člen 1, odstavek 2).

Republika Slovenija daje začasno zatočišče tujcem, ki zaprosijo za zaščito v Republiki Sloveniji in ne izpolnjujejo pogojev za pridobitev statusa begunca, če obstaja utemeljen razlog za prepričanje, da bi bil tujec ob vrnitvi v matično državo oziroma v državo nekdanjega stalnega prebivališča, če gre za osebo brez državljanstva, soočen z utemeljenim tveganjem, da utrpi resno škodo – smrtno kazen ali usmrnitev, ali mučenje ali nehumano in poniževalno ravnanje ali kazen prosilca za azil v izvorni državi, ali resno in individualno grožnjo za življenje ali osebnost civilista zaradi samovoljnega nasilja v situacijah mednarodnega in notranjega oboroženega spopada (Zakon o azilu 2003: člen 1 in 2).

Tujca, ki ob vstopu v Republiko Slovenijo izjavi, da namerava v Sloveniji vložiti prošnjo za azil, se mora obravnavati kot prosilca za azil v skladu z Zakonom o azilu in se mu mora dovoliti vstop v državo (Zakon o azilu 2003: člen 7).

Tujec, ki nezakonito vstopi v Slovenijo, mora zaprositi za azil v najkrajšem času pri pristojnem organu. Taka oseba se na obravnava za prekršek nezakonitega prehoda državne meje (Zakon o azilu 2003: člen 8).

Zakon o azilu v 26. členu¹ opredeljuje ravnanje s tujcem, ki izrazi namen, da bo v Republiki Sloveniji vložil prošnjo za azil, in sicer:

1. Tujca, ki nezakonito vstopi ali nezakonito prebiva v Republiki Sloveniji in izrazi namen vložiti prošnjo za azil, v zvezi z nezakonitim vstopom ali nezakonitim prebivanjem predhodno obravnava policija.
2. V primeru, da iz izjave tujca niso razvidne okoliščine iz drugega in tretjega odstavka 1. člena Zakona o azilu, ali če tujec na zahtevo pristojnega organa ne daje izjav ali če zapusti prostore azilnega doma, namenjene za nastanitev tujcev, ki so izrazili namen vložiti prošnjo za azil, organ iz prejšnjega odstavka ravna po Zakonu o tujcih.
3. Dejstva iz prvega in drugega odstavka 26. člena ugotavlja policija v sodelovanju z organom, ki vodi postopek, kar se ne šteje za odločanje policije v azilnem postopku.
4. Če tujec izrazi namen vložiti prošnjo za azil v času zadrževanja v letalskem tranzitnem prostoru na letališču ali na ladji, ki je na sidrišču luke ali pristanišča, pristojni organi ugotovijo skladnost izjave iz prvega odstavka tega člena najkasneje v 48 urah.
5. Pristojni organ, ki vodi postopek za pridobitev azila, pridobi ustrezno fotografijo obraza in prstne odtise prosilca za azil, tako da je možno preverjanje njegove istovetnosti za potrebe izvajanja in odločanja v postopkih po tem zakonu.

¹ Ustavno sodišče Republike Slovenije je 3.4.2006 sprejelo sklep o tem, da se do dokončne odločitve zadrži izvajanje prvega, drugega, tretjega in četrtega odstavka 24. člena Zakona o azilu. Do dokončne odločitve Ustavnega sodišča morajo pristojni organi za mejno kontrolo tujcu, ki nezakonito vstopi ali nezakonito prebiva v Republiki Sloveniji in izrazi namen vložiti prošnjo za azil, takoj napotiti v azilni dom, vloženo prošnjo za azil oziroma uradni zapisnik o izjavi oziroma o namenu tujca, da v Republiki Sloveniji zaprosi za zaščito na podlagi drugega in tretjega odstavka 1. člena Zakona o azilu, pa skupaj z morebitnimi drugimi podatki brez odlašanja predložiti pristojnemu organu.

Prosilec za azil mora biti seznanjen s postopkom za pridobitev azila ter s pravicami in dolžnostmi, ki jih ima v tem postopku ter o možnostih vstopa v stik z nevladnimi organizacijami, ki nudijo pomoč beguncem, in sicer v jeziku, ki ga razume (Zakon o azilu 2003: člen 9, odstavek 2).

Policist, kateremu tujec izrazi željo oziroma namen, da vloži prošnjo za azil, mora sprejeti takšno izjavo brez odlašanja uradno na zapisnik. Zapisnik morata podpisati prosilec za azil in policist (Zakon o azilu 2003: člen 25, odstavek 5).

Postopek in način ravnanja s tujci, ki izrazijo namen, da bodo v Republiki Sloveniji vložili prošnjo za azil, določa Navodilo o postopku in načinu ravnanja s tujci, ki vstopijo v Republiko Slovenijo in želijo vložiti prošnjo za azil, ter o sprejemanju, vsebini in ravnanju z vloženimi prošnjami za azil oziroma izjavami, sprejetimi na zapisnik (v nadaljevanju: Navodilo o postopku s tujci, ki nameravajo vložiti prošnjo za azil).

V postopku sprejemanja prošenj za azil (izjave tujca, da namerava vložiti prošnjo za azil), policisti izdajajo oziroma izpolnjujejo naslednje listine in potrdila (Navodilo o postopku s tujci, ki nameravajo vložiti prošnjo za azil 2000: člen 1, odstavek 1):

- registracijski list;
- potrdilo o podani izjavi tujca, da namerava v Republiki Sloveniji vložiti prošnjo za azil;
- potrdilo o oddanih dokumentih.

Pristojni organ, ki izpolni registracijski list oziroma ki vodi postopek sprejemanja prošnje za azil, mora tujcu nemudoma izročiti natisnjene informacije o azilnih postopkih v Republiki Sloveniji (Navodilo o postopku s tujci, ki nameravajo vložiti prošnjo za azil 2000: člen 2).

V postopku sprejemanja izjave tujca, da namerava v Republiki Sloveniji vložiti prošnjo za azil, tujec lastnoročno in čitljivo napiše izjavo o razlogih, zaradi katerih želi v Republiki Sloveniji vložiti prošnjo za azil (v nadaljevanju: lastnoročna izjava tujca).

Če je tujec nepismen ali izjave iz drugih razlogov ne more napisati sam, policist napiše uradni zaznamek, ki je sestavni del registracijskega lista (Navodilo o postopku s tujci, ki nameravajo vložiti prošnjo za azil 2000: člen 1, odstavek 2).

Registracijski list in lastnoročno izjavo tujca policist takoj pošlje po telefaksu Ministrstvu za notranje zadeve, Sektorju za azil.

Policija tujca praviloma takoj napoti v azilni dom, mora pa mu izdati potrdilo o podani izjavi tujca, da namerava v Republiki Sloveniji vložiti prošnjo za azil. Originala registracijskega lista in lastnoročne izjave tujca, se v takem primeru pošljeta Sektorju za azil še priporočeno po pošti.

Ob nezakonitem vstopu tujca v Republiko Slovenijo ali neugotovljene istovetnosti ali suma nalezljivih bolezni policija tujca nemudoma, najkasneje pa v 24 urah, pripelje v azilni dom, kjer odgovorni osebi vroči originalni registracijski list in lastnoročno izjavo tujca (Navodilo o postopku s tujci, ki nameravajo vložiti prošnjo za azil 2000: člen 7, odstavek 1).

10.1 Ugotavljanje okoliščin nezakonitega vstopa

Policija je kot prekrškovni organ dolžna ugotavljati vse okoliščine storjenega prekrška, tudi tiste, iz katerih izhaja, da dejanje ni prekršek.

Z namenom ugotavljanja in pojasnitve okoliščin nezakonitega vstopa v Republiko Slovenijo policisti s tujci, ki v postopku na policijski enoti izrazijo željo po vložitvi prošnje za azil, opravijo razgovor, v katerem zberejo vse podatke o nedovoljenem vstopu ter potovanju iz matične države do mesta prijetje. Predvsem je potrebno preveriti podatke o potovanju preko ozemlja sosednje države ter okoliščinah nezakonitega vstopa v Republiko Slovenijo.

Pri ugotavljanju okoliščin nedovoljenega vstopa ali nezakonitega bivanja mora tujec navesti vse utemeljene razloge, ki opravičujejo njegov nezakonit vstop (navesti in

utemeljiti mora razloge, zaradi katerih naj mu naša država zagotavlja zaščito v smislu mednarodnega begunskega prava).

10.1.1 Vprašanja prosilcem za azil

Med prosilci za azil je tudi veliko ekonomskih migrantov, ki so zapustili izvorno državo prostovoljno, z namenom iskanja boljšega življenja, kljub temu, da so uživali zaščito izvirne države. Osebe, ki zapustijo izvorno državo zgolj iz ekonomskih razlogov, niso upravičene do pridobitve azila.

Številni ekonomski migranti in posamezniki, ki nezakonito vstopajo v Republiko Slovenijo, taki zlorabijo institut azila, saj zanj neupravičeno prosijo.

Tako poskušajo preprečiti ali odlagajo svojo odstranitev iz Republike Slovenije, pogosto pa bivanje (namestitev v Azilnem domu) v Sloveniji izrabijo za nadaljnje (pogosto nezakonito) potovanje v zahodnoevropske države še pred zaključkom postopka v Sloveniji, kljub temu, da mora biti vsak prosilec za azil vseskozi dosegljiv pristojnim organom in jih o vsaki spremembi svojega naslova prebivanja nemudoma obvestiti .

Le-to se kaže tudi v povečanju števila ilegalnih migrantov in tujcev, ki jih po nezakonitem prestopu državne meje tuji varnostni organi vrnejo v Slovenijo.

Dejstvo, da tujec izreče besedo azil ali drugo besedno zvezo, ki je fonetično blizu besedi azil, še ne pomeni, da je tujca potrebno obravnavati kot prosilca za azil. V vsakem primeru posebej je potrebno iz razgovora s tujcem ugotoviti, ali res želi začasno zaščito v Republiki Sloveniji, ker je rasno, versko, narodnostno, politično ali drugače preganjan v svoji izvorni državi.

Preverjanje in ugotavljanje razlogov za iskanje zaščite v Republiki Sloveniji je nujno potrebno. Za lažje ugotavljanje dejanske volje tujca po zaščiti v Republiki Sloveniji je potrebno tujcu postaviti naslednja vprašanja (Mali 2006a:7):

- Kaj pomeni azil?
- Zakaj oseba meni, da potrebuje mednarodno zaščito v smislu azila?
- Zakaj se je tujec odločil, da bo zaprosil za azil v Sloveniji in kdo mu je to svetoval?
- Kje so njegovi družinski člani?
- Ali ima kdo od družinskih članov priznan status begunca ali urejeno prebivanje v kateri drugi državi? če je odgovor pozitiven-v kateri državi?
- Član katere prepovedane stranke je v svoji državi (kje je sedež te stranke, kdo je predsednik stranke...), v katerih aktivnostih te stranke je sodeloval, ali je plačeval članarino?
- Ali je bil kdo od njegovih ožjih družinskih članov v izvorni državi preganjan, kdo in na kak način in zakaj ni bil deležen zaščite matična države?
- Zakaj meni, da bo žrtev krvnega maščevanja in zakaj ni poiskal zaščite pri oblasteh svoje matične države?
- Katere konkretne (individualne) težave je kot morebitni pripadnik narodnostne manjšine doživel v matični državi?

11. VRAČANJE IN SPREJEMANJE OSEB NA DRŽAVNI MEJI

Eden od temeljev za zagotavljanje učinkovitosti dela na področju mejne in tujske problematike je tudi učinkovito vračanje oziroma odstranjevanje tujcev, ki iz kakršnegakoli razloga v Sloveniji niso (več) zaželeni. Tudi z vidika racionalnosti obvladovanja problematike ilegalnih migracij je pomembno takojšnje vračanje tujcev varnostnim organom sosednjih držav oziroma odstranjevanje iz države, če so za to izpolnjeni pogoji.

Tujce se lahko prisilno odstrani z ozemlja države pogodbenice v njihove matične države ali v katerokoli drugo državo, ki jih je pripravljena sprejeti, zlasti v skladu z ustreznimi določbami sporazumov o ponovnem sprejemu, ki jih sklenejo pogodbenice.

Republika Slovenija ima z vsemi sosednjimi državami na nivoju vlad sklenjene meddržavne sporazume o prevzemu (vračanju in sprejemanju) oseb na skupni državni meji oziroma oseb, ki ne izpolnjujejo pogojev za vstop na ozemlje druge države ali bivanja v njej. V vseh sporazumih sta opredeljena dva načina prevzema oseb, in sicer formalni in neformalni postopek.

11.1 Neformalni postopek

Vračanje tujca zaradi nedovoljenega (ilegalnega) prihoda iz sosednje države poteka praviloma na nivoju policijske postaje ob sodelovanju policijske uprave, zaradi česar mora policijska postaja takoj obveščati policijsko upravo o svojih ugotovitvah. Policijska postaja je dolžna zagotoviti uspešen postopek zaradi prekrška ali kaznivega dejanja ter uspešno vračanje.

Prva naloga policistov ob prijemu oseb, ki so nezakonito prestopile državno mejo, je temeljit razgovor, v katerem ugotovijo istovetnost osebe, čas in kraj ter način

nezakonitega prestopa državne meje. Potrebno je opraviti varnostni pregled osebe in prtljage², zbrati obvestila, z namenom odkritja dokazov, ki kažejo na zadrževanje oziroma bivanje v državi, z ozemlja katere je nezakonito prestopil državno mejo.

Za dokazila se zlasti štejejo.

- lastna izjava osebe, ki se jo vrača/prevzema na meji;
- izjave drugih oseb - prič, ki jih je možno preveriti;
- materialni dokazi (fotografija oziroma video posnetek nezakonitega prestopa meje, prstni odtisi) in dokumenti, ki časovno ustrezajo protipravnemu prestopu meje (hotelski računi, potrdila o uporabljenih storitvah turističnih agencij, vozovnice, potrdila o plačilu različnih storitev, zemljevidi, skice...);
- uradni zapisi in spisi organa države, na ozemlju katere je državljan tretje države bival pred nedovoljenim prehodom državne meje: vstopni in izstopni žigi, ki jih v potno listino odtisne pogodbenica, pri čemer se upošteva pot, ki jo je oseba opravila ter datum prestopa meje; vizumi (tudi, če jim je veljavnost potekla) in drugi zaznamki v potnih listinah; kakršnakoli vrsta dovoljenja za prebivanje, ki ga je izdala država pogodbenica (tudi če jim je veljavnost potekla); dokazila o vkrcanju ali izkrcanju z datumom vstopa na ozemlje pogodbenice; begunski kartoni; odločbe o kaznovanju ali drugi poimenski dokumenti, ki so bili izdani na ime osebe na državnem ozemlju pogodbenice...;
- izjave uradnikov (poročila patrolj, poročila o prijetju);
- druga dokazila, ki jih je v konkretnem primeru sprejela-izdala zaprošena pogodbenica (valuta države, iz katere oseba prihaja, potrdila o menjavi valut, listina, iz katere je razviden obisk pri zdravniku ali zobozdravniku...).

²Pri opravljanju uradnih nalog lahko policisti, ko obstaja verjetnost napada ali samopoškodovanja določene osebe, opravijo varnostni pregled. Pri varnostnem pregledu se ugotavlja, ali je oseba oborožena in ali ima pri sebi oziroma s sabo druge nevarne premete, primerne za napad ali samopoškodovanje (Marolt 2004: 23)

Policijska uprava se na osnovi tega s tujimi varnostnimi organi dogovori za neformalno vračanje in zagotovi realizacijo (najprej se opravi najava vrnitve, v kateri se navede, kdaj bo predvidoma končan postopek oziroma da bo čas izročitve sporočen naknadno).

Vse najave za neformalno vračanje morajo biti opravljene preko pristojnih organov držav pogodbenic. Na slovenski strani so to Sektor uniformirane policije oziroma Operativno-komunikacijski center policijske uprave, na območju katere bo izveden neformalni prevzem. Zato je dolžnost policijskih postaj, da v takih primerih takoj obveščajo Sektor uniformirane policije policijske uprave oziroma Operativno-komunikacijski center policijske uprave.

Po potrebi je pred vrnitvijo možna tudi začasna nastanitev v Centru za tujce.

11.1.1 Vračanje/sprejemanje državljanov držav pogodbenic (lastnih državljanov)

Vsaka država pogodbenica mora na zahtevo druge pogodbenice brez posebnih formalnosti ponovno sprejeti na svoje ozemlje vsako osebo, za katero se verodostojno izkaže ali utemeljeno domneva, da ima ta oseba državljanstvo zaprosene države pogodbenice. Enako velja tudi za osebe, za katere se kasneje v postopku ugotovi, da oseba ni imela državljanstva države, ki jo je predhodno prevzela.

Vračanje državljanov pogodbenic, ki zaradi mladoletnosti, zdravstvenih ali drugih tehničnih razlogov potrebujejo posebno nego, se pred izvršitvijo najavi diplomatskemu ali konzularnemu predstavništvu države pogodbenice.

11.1.2 Vračanje/sprejem državljanov tretjih držav ali oseb brez državljanstva

Vsaka država pogodbenica mora ponovno sprejeti državljane tretjih držav ali osebe brez državljanstva, ki so z njenega območja nezakoniti prestopili državno mejo na območje druge države pogodbenice.

Roki za neformalni postopek sprejema oseb, ki so nezakonito prestopile državno mejo, so različni (Leskovar 2006):

- za Republiko Avstrijo v roku sedem dni od nedovoljenega prehoda državne meje do opravljene najave

Izročitev lastnih državljanov je možna kadarkoli, na vseh mednarodnih mejnih prehodih med Slovenijo in Avstrijo, odprtih za osebni promet. Sprejem tretjih državljanov je praviloma možen na vseh mednarodnih mejnih prehodih. Nameravana izročitev mora biti vnaprej najavljena, sam prevzem oseb pa poteka med 08.00 in 16.00 uro. Za najavo so pristojne policijske uprave, ki mejijo z Republiko Avstrijo.

- za Republiko Italijo v roku 24 ur od nedovoljenega prehoda državne meje do opravljene najave ali če so bili prijeti v območju 10 km od državne meje po nedovoljenem prestopu meje

Predaja oseb, ki imajo slovensko ali italijansko državljanstvo, se izvaja na vseh mejnih prehodih za mednarodni promet, predaja tretjih državljanov pa na mejnih prehodih Rožna dolina, Kozina, Fernetiči, Škofije in Sežana. Prevzem oseb se izvaja med 08.00 in 16.00 uro. Za najave predaje/prevzema oseb so pristojni Sektorji uniformirane policije na Policijski upravi Koper in Policijski upravi Nova Gorica, izven njihovega rednega delovnega časa pa Operativno-komunikacijski center policijske uprave.

Sporazum ne zahteva, da morajo osebe, ki se prevzemajo ali vračajo, imeti pri sebi osebne dokumente. V takih primerih ali ko ni drugih materialnih dokazov in najava

temelji na izjavah tujcev, je potrebno s tujcem opraviti temeljit razgovor z namenom potrditve dejstev, navedenih v najavi.

- za Republiko Madžarsko v 48 urah od nedovoljenega prehuda državne meje do opravljena najave

Za vračanje oseb na madžarsko je eden od ključnih pogojev, da tujec poseduje veljavno potno listino, saj vračanje na podlagi drugih dokumentov, razen državljanov Madžarske in državljanov tretjih držav, ki jim je bil priznan status begunca v Madžarski ali imajo dovoljeno bivanje na ozemlju Madžarske, ni možno.

Brez dodatnih formalnosti bodo sprejemali tudi državljane tretjih držav, ki so bili prijeti neposredno pri nedovoljenem prehodu državne meje v roku 48 ur po nedovoljenem prehodu državne meje do najave vrnitve.

Kot dokazi o bivanju tujca na Madžarskem pred nedovoljenim prihodom v Slovenijo štejejo vstopni žigi mejne kontrole in druga potrdila o dovoljenem bivanju (vizumi, dovoljenja za prebivanje in drugi zaznamki državnih organov).

O vračanju oseb je potrebno obvestiti madžarske varnostne organe najmanj 6 ur pred predajo, ki se izvede na mejnem prehodu Hodoš ali Dolga vas. Državljanje tretjih držav se preda od 08.00 do 09.00 ure in od 14.00 do 15.00 ure.

Z najavo prevzema/predaje oseb na meji z Madžarsko je v delovnem času pristojen Sektor mejne policije pri Upravi uniformirane policije Generalne policijske uprave in Oddelek za državno mejo in tujce pri Sektorju uniformirane policije Policijske uprave Murska Sobota, v dela prostih dneh in izven delovnega časa pa Operativno-komunikacijski center Generalne policijske uprave in Operativno-komunikacijski center Policijske uprave Murska Sobota.

- za Republiko Hrvaško v roku tri dni od nedovoljenega prehoda državne meje do opravljene najave

Za vračanje na Hrvaško mora tujec praviloma posedovati veljaven osebni dokument (lahko tudi osebna izkaznica ali drug dokument s fotografijo) in dokaze, da se je tam zadrževal, oziroma so iz njih jasno razvidne okoliščine o nedovoljenem prestopu državne meje (uradni zaznamki, ki so jih policisti napisali na podlagi osebnih izjav tujcev in prič ali na podlagi lastnih ugotovitev in v katerih so jasno vidne okoliščine o nedovoljenem prestopu državne meje, lastnoročno napisane in podpisane izjave tujcev, odločbe sodišč in sodnikov za prekrške).

Pri tem je potrebno zbrati čim več podrobnih podatkov, ki so preverljivi (kraj, čas in način vstopa v Hrvaško, način potovanja z navedbo krajev v času tujčevega zadrževanja na Hrvaškem...).

V primeru nespornih materialnih dokazov o bivanju na Hrvaškem pred nedovoljenim prehodom državne meje je možno vračati tudi tujce, ki nimajo osebnih dokumentov.

V kolikor tujec ne poseduje takih dokazov in nedvoumno izjavlja, da je na nedovoljen način vstopil iz Hrvaške, mora napisati in podpisati lastnoročno izjavo, v kateri navede način, čas in kraj vstopa v Hrvaško, koliko časa in kje se je tam zadrževal in opisati način, kraj in čas prestopa slovensko-hrvaške meje. Če poda izjavo s pomočjo prevajalca, policisti napišejo uradni zaznamek, na katerem mora biti poleg podpisa policista naveden in podpisan tudi tujec, ki je izjavo podal.

Ko obstajajo nedvoumni dokazi o predhodnem zadrževanju tujca oziroma bivanja na Hrvaškem, je mogoče izročitev tujca opraviti na najbližjem mednarodnem mejnem prehodu, po predhodni najavi s strani policijske uprave, na območju katere je tujec nedovoljeno vstopil v Slovenijo, na pristojno policijsko upravo na hrvaški strani.

Če gre za dvomljive primere ali za večje skupine tujcev, se v razgovore ali rekonstrukcijo ilegalnega prehoda lahko povabi tudi predstavnike policije s hrvaške strani, po predhodnem dogovoru se lahko povabi tudi predstavnik Sektorja mejne policije Uprave uniformirane policije Generalne policijske uprave.

Če je bil postopek neformalne vrnitve v Hrvaško neuspešen, je potrebno tujca odpeljati v Center za tujce. Pred prevozom je treba zbrati vsa dokazila, fotokopirati

osebne dokumente, ki jih tujec poseduje, odločbo o kaznovanju s strani prekrškovnega organa (če je bil uveden postopek), najavo za vrnitev in zapisnik o neuspeli predaji tujca po neformalnem postopku in vse skupaj v posebni kuverti izročiti v Centru za tujce (na kuverto se kot naslovnika navede Upravo uniformirane policije, Sektor mejne policije, s pripisom »Formalna najava«).

11.2 Formalni postopek

Če zaprošena država zavrne sprejem na osnovi neformalnega vračanja, oziroma je potrebno tujca vrniti neposredno v tretjo državo, ki ni sosednja država, policijska uprava vso dokumentacijo pošlje na Upravo uniformirane policije Generalne policijske uprave. V tem primeru gre za formalno vračanje.

Za formalni postopek gre tudi po poteku roka, ki je določen v meddržavnih sporazumih za neformalni prevzem. Prevzem poteka s posredovanjem diplomatsko-konzularnih predstavništev držav pogodbenic.

Pri formalnem vračanju tujca v državo, s katero Slovenija meji, korespondenco s tujimi varnostnimi organi vodi Uprava uniformirane policije Generalne policijske uprave in se tudi dogovarja o času, kraju in načinu vračanja in prevozu. Za najavo formalnega vračanja oseb na meji z Avstrijo, Italijo in Hrvaško je pristojen Sektor za mejno policijo pri Upravi uniformirane policije Generalne policijske uprave.

11.3 Nastanitev v Centru za tujce ali izven centra

Ko so izčrpane vse možnosti za takojšnjo odstranitev tujca iz države (če odstranitev tujca iz države ni možna), se tujca nastani v Centru za tujce ali izven centra, a ne dalj kot za 6 mesecev (Zakon o tujcih 2005: člen 56, odstavek 1). Sklep o nastanitvi v Centru za tujce izda komandir policijske postaje ali direktor policijske uprave, oziroma oseba, ki jo komandir policijske postaje ali direktor policijske uprave pooblasti. Tujca, ki ga zaradi posebnih razlogov ali potreb ni mogoče nastaniti v Centru za tujce, se v soglasju s socialnovarstvenim zavodom, na stroške centra, nastani v

socialnovarstvenem zavodu ali zagotovi drugo ustrezno institucionalno varstvo (Zakon o tujcih 2005: člen 56, odstavek 3).

Pritožba zoper sklep o nastanitvi v Centru za tujce ali izven centra ter sklep o strožjem policijskem nadzoru ne zadrži izvršitve (Zakon o tujcih 2005: člen 68).

Nastanitev v Centru za tujce se odredi:

- če tujec, ki je nezakonito prebival v Sloveniji in ni zapustil države v roku, ki mu je bil postavljen ter ga policijska postaja iz kakršnihkoli razlogov sama ne more odstraniti, obstaja pa sum, da se bo ukrepu odstranitve poskušal izogniti (tujci, ki čakajo na odstranitev po meddržavnemu sporazumu do predaje tujim varnostnim organom);
- v primeru prijeteja tujca, ki je nezakonito vstopil v Slovenijo, od nezakonitega vstopa pa do prijeteja pa je potekel rok, ki omogoča neformalni postopek predaje;
- če je sodišče tujcu izreklo stransko sankcijo izgon tujca iz države ali mu je bilo odpovedano prebivanje oziroma razveljavljen vizum in ga iz objektivnih razlogov ni mogoče takoj odstraniti iz države (tujec nima veljavnih dokumentov za prestop državne meje, ni mogoče zagotoviti prevoza v tujino);
- če je bila neformalna vrnitev tujca v skladu z meddržavnim sporazumom neuspešna;
- če identiteta tujca ni znana;
- zoper tujce, ki po nedovoljenem vstopu v Republiko Slovenijo izjavijo, da bodo podali prošnjo za azil, vendar po namestitvi v Azilni dom prošnje ne želijo podati ali so samovoljno zapustili Azilni dom in jih ni mogoče izročiti/vrniti tujim varnostnim organom isti dan po prevzemu v Azilnem domu in izvedbi postopka o prekršku;
- zoper tujce, ki jim je bila s pravnomočno in izvršljivo odločbo zavrnjena vloga za azil;
- če tujec čaka na odločitev o posebni obliki zaščite po 61. in 62. členu Zakona o azilu.

Policisti pred prevzemom v Center za tujce tujcem odvzamejo predmete, ki bi jih lahko uporabili za napad ali samopoškodovanje (varnostni pregled). Če pri

varnostnem pregledu osebe ugotovijo, da le-ta poseduje denarna sredstva, le-teh ne odvzamejo, ampak jih v tujčevi navzočnosti preštejejo in v priloženem dopisu za vsakega tujca posebej navedejo, koliko denarja ima pri sebi in v kateri valuti.

Med bivanjem v Centru za tujce je gibanje tujcev omejeno na prostore centra in v skladu s hišnim redom tudi na okolico centra. Tujcu se izjemoma lahko dovoli gibanje zunaj območja centra.

Policija lahko kadarkoli nadomesti obvezno nastanitev tujca v centru z milejšimi ukrepi, če meni, da lahko tudi tako uresniči svoj namen. Policija lahko tujcu dovoli bivanje izven centra, pri čemer mu lahko tudi določi kraj bivanja. V tem primeru lahko policija tujcu omeji gibanje samo na kraj prebivanja in mu določi obveznost rednega javljanja na najbližji policijski postaji (Zakon o tujcih 2005: člen 59).

Tujca, ki ne spoštuje omejitve gibanja na kraju prebivanja ali se ne javlja redno na najbližji policijski postaji, se lahko ponovno nastani v Centru za tujce.

11.4 Azilni dom

Republika Slovenija je kot demokratična in socialna država v svojo ustavo v 48. členu zapisala tudi pravico do pribežališča – azila, in sicer za tiste tuje državljane in osebe brez državljanstva, ki so preganjani zaradi zavzemanja za človekove pravice in temeljne svoboščine.

Z vstopom v Evropsko unijo mora naša država v celoti spoštovati in izvajati evropski pravni red na področju migracij in azila. Pri nastanitvi in oskrbi prosilcev za azil pomeni to izvajanje Direktive, ki določa minimalne standarde za sprejem prosilcev za azil v državah članicah, ki je bila sprejeta januarja leta 2003. Omenjene direktiva določa tudi minimalne materialne pogoje sprejema prosilcev za azil, kar pomeni tudi nastanitvene centre z ustreznim standardom. Poleg tega mora Republika Slovenija z vstopom v Evropsko unijo izvajati načela Dublinske konvencije in iz nje izpeljane

Dublinske uredbe. To pomeni bistveno povečanje števila azilnih postopkov in s tem tudi potrebo po zagotovitvi ustreznih nastanitvenih kapacitet.

Sektor za azil je v okviru Ministrstva za notranje zadeve, Direktorata za migracije, pristojna inštitucija za urejanje azilne problematike. V okviru Sektorja za azil delujeta dve organizacijski enoti, in sicer Azilni dom ter Oddelek za azil. Azilni dom je pristojen za nastanitev in oskrbo prosilcev za azil, Oddelek za azil pa za vodenje azilnih postopkov.

Slika 11.4.1: Azilni dom v Ljubljani

Vir: Policija 2007: Intranet

Zakon o azilu v 45. členu določa, da se za nastanitev in oskrbo tujcev, ki so v postopku pridobitve azila, organizira Azilni dom. V Azilnem domu so nastanjeni prosilci za azil, organizirano je njihovo življenje, zagotovljena psihosocialna pomoč pri njihovem vključevanju v slovensko družbo, izobraževanje, sodelovanje z ostalimi službami Ministrstva za notranje zadeve ter drugimi ministrstvi, nevladnimi organizacijami in Visokim komisariatom Združenih narodov za begunce ter z drugimi institucijami.

Azilni dom je sklop štirih med seboj funkcionalno povezanih objektov, v katerih je 3388 m² površin, od katerih je 2215 m² namenjenih namestitvenim kapacitetam za prosilce za azil. Nazivna kapaciteta nastanitvenega dela je 203 osebe, v upravnem delu pa je prostora za okoli 60 zaposlenih. Nastanitveni oddelki so organizirani glede

na specifične družbene skupine (oddelek za družine, oddelek za samske moške ter oddelek za osebe s posebnimi potrebami, oddelek za mladoletnike brez spremstva ter oddelek za samske ženske). V objektu je tudi sanitarni trakt, izolacija, ambulanta, jedilnica, večnamenski prostor, soba za religiozne namene in prostori za delo nevladnih organizacij. Azilni dom zagotavlja ustrezen nastanitev in oskrbo prosilcev za azil, organizira prehrano, vzdrževanje in čiščenje objektov, kjer so prosilci nastanjeni ter vodi celotno finančno poslovanje Sektorja za azil. Zagotavlja tudi izplačevanje mesečne žepnine ali denarne pomoči, skladno z ustreznimi predpisi. Poleg tega zagotavlja obvezne higijenske in zdravstvene preglede, ki jih morajo pred nastanitvijo opraviti vsi prosilci za azil. Ima tudi skladišče, kjer lahko prosilci za azil v času uradnih ur prejmejo oblačila, obutev, higijenske in druge potrebščine (Jančar in drugi 2005: 17–18).

Pristojne uradne osebe Azilnega doma izvajajo sprejemne postopke za prosilce za azil, ki obsegajo sprejem prosilcev za azil, sprejem vloge za azil, opravljanje prvih informativnih razgovorov s prosilci za azil, ugotavljanje njihove identitete, izdajo izkaznic za prosilce za azil ter predajo prosilcev za azil socialnim delavcem, ki so pristojni za nastanitev, nadaljnjo oskrbo in psihosocialno delo z njimi. Azilni dom vodi tudi evidence o nastanjenih prosilcih za azil ter skrbi za varnost v nastanitvenih zmogljivostih.

11.4.1 Zloraba instituta azila

Eden izmed ciljev skupne evropske azilne politike je tudi preprečevanje zlorab azilnih postopkov. V ta namen so bili na ravni Evropske unije sprejeti številni mehanizmi in ukrepi, predvsem v obliki uredb in direktiv. Preprečevanje zlorab azilnih postopkov je namreč pomemben dejavnik v boju proti organiziranemu kriminalu in trgovini z ljudmi, ki neposredno vplivata na migracijske tokove in azilne trende kot take.

Darko Poštrak, vodja oddelka za državno mejo v sektorju mejne policije uprave uniformirane policije Generalne policijske uprave, sicer opozarja, da velik odstotek prijatih prebežnikov prosi za azil, vendar pa gre po izkušnjah policistov velikokrat za

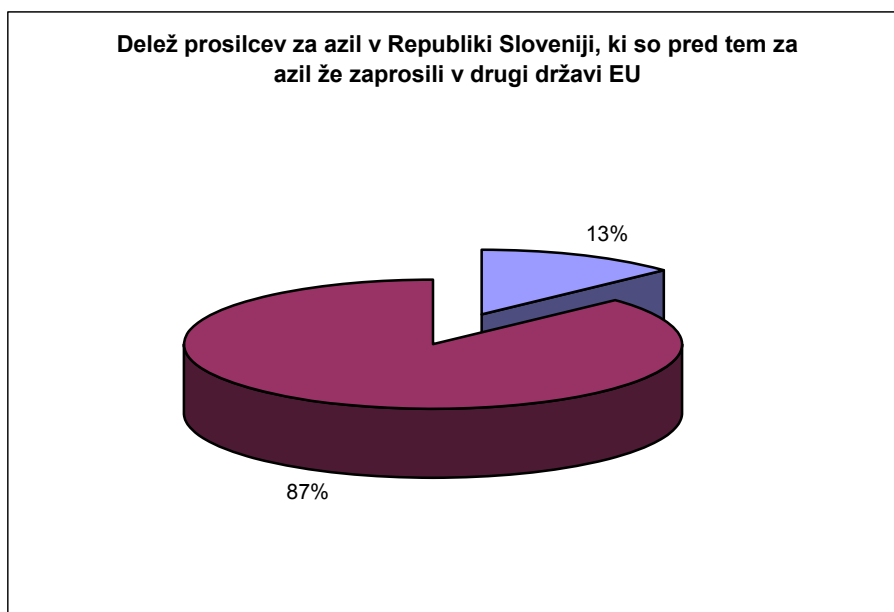
taktiko, ki prepreči takojšnje vračanje v roke tujim varnostnim organom. Policija zato govori o zlorabi instituta azila. Če je prebežnik nastanjen v azilnem domu ali v centru za tujce, ima več možnosti za organizacijo nadaljnje poti na zahod (Škerl 2005: 12). V nekaterih primerih so bili tako pri tujcih najdeni listi papirja, na katerih so že bile napisane izjave za prošnjo za azil (Prezelj, Gaber 2005: 36).

O zlorabi instituta azila je leta 2001 na okrogli mizi z naslovom Ilegalne migracije, ki je potekala v prostorih Fakultete za družbene vede, spregovoril tudi Bojan Oblak, predstavnik t.i. »Šišenske civilne iniciative«, katere namen je bil koordiniran in skupen nastop prebivalcev Šiške pri reševanju problematike, ki se je pojavila v zvezi z azilnim domom in centrom za tujce, ki sta bila locirana v Šiški, na Celovski 166. Povedal je, da je parkirišče v bližini azilnega doma postalo glavno zbirališče za transport ljudi, ki so se iz azilnega doma odpravili dalje na zahod. Domala vsak večer so bili tako stanovalci iz okolice azilnega doma priče zbiranju velikih skupin tujcev, med katerimi so bile tudi ženske in otroci, med njimi pa je bilo opaziti tudi sprovajalce oziroma organizatorje prevozov, ki so preplašene ljudi tlačili v kamione in kombije (Oblak 2001).

Trdimo lahko, da se uspešnost preprečevanja azilnih postopkov kaže v upadanju števila vloženih prošenj za azil tako na ravni Evropske unije kot v Sloveniji. V Sloveniji je leta 2006 število prošenj za azil v primerjavi z letom 2005 upadlo za 65 odstotkov. Razlogov za to je več. Bistveni razlog je prav gotovo sprejem novele Zakona o azilu, katere namen je bil, poleg preprečevanja zlorab azilnih postopkov, tudi prenos prava Evropske unije v nacionalno zakonodajo in racionalizacija postopkov. Veliko pozornost je pri sprejemanju novele Zakona o azilu vzbudila sprememba 26. člena zakona, s katerim je predlagatelj novele zakona želel uvesti predhodno policijsko obravnavo, s katero bi se v sodelovanju pristojnih služb Sektorja za azil izvajali posebni varnostni ukrepi in preprečevale zlorabe azilnih postopkov takoj po izraženem namenu vložitve prošnje za azil. Predlagatelj je potrebo po uvedbi predhodne policijske obravnave podprl s statističnimi podatki, in sicer, da je v letu 2005 33 odstotkov tujcev sprejemne prostore azilnega doma zapustilo še pred formalnim sprejemom prošnje za azil, 80 odstotkov prosilcev za azil, ki so zapustili azilni dom, pa so to storili prej kot v sedmih dneh po formalnem sprejemu prošnje. V letu 2006 se je število samovoljnih zapustitev azilnega doma zmanjšalo tako pred

sprejemom prošnje za azil kot tudi v prvih dneh po tem. Razlogov za navedeno stanje pa ne gre pripisovati izvajanju 26. člena Zakona o azilu, saj se ta ni smel izvajati, ker je njegovo izvajanje zadržalo Ustavno sodišče Republike Slovenije (Potočnik 2007: 26–27).

Grafični prikaz 11.4.1.1: Delež prosilcev za azil v Republiki Sloveniji, ki so pred tem za azil že zaprosili v drugi državi Evropske unije (delež le-teh je na grafu označen z modro barvo)

Vir: Potočnik, Nataša (2007): Preprečevanje zlorab. *Revija Varnost* LV(1), 26.

Tabela 11.4.1.1: Primerjava vloženih prošenj za azil med letoma 2005 in 2006 po državljanstvu (analiza na izbranih državah)

DRŽAVA	2005	2006
Srbija in Črna gora	562	279
Turčija	230	64
Bosna in Hercegovina	236	51
Albanija	145	31
Bangladeš	164	1
Ostalo	337	153
Skupno število prošenj	1674	579

Vir: Prirejeno po letnih poročilih Sektorja za azil za leto 2005 in 2006.

V zvezi z novelo Zakona o azilu sta bistveni dve spremembi, in sicer natančnejša ureditev vložitve ponovne prošnje za azil in nastanitev prosilcev za azil, ki se obravnavajo po določbah t. i. Dublinske uredbe. Prosilec za azil, ki mu je bila prošnja za azil v Republiki Sloveniji že zavrnjena, lahko novo prošnjo za azil samo v primeru, če predloži dokaze, da so se zanj okoliščine po izdaji prejšnje odločbe bistveno spremenile (41. člen Zakona o azilu). V praksi je to pomenilo, da je posameznik lahko neprestano vlagal nove prošnje za azil in zlorabljal azilni postopek ter posledično s tem užival vse pravice prosilca za azil. Prav iz tega razloga je bila z novelo Zakona o azilu uvedena določba, ki je za tiste tujce, ki so v Sloveniji vložili ponovne prošnje za azil, določila nastanitev v centru za tujce (Potočnik 2007: 27).

Z dopolnitvijo Zakona o azilu je bila podrobneje urejena tudi nastanitev tistih prosilcev za azil, ki jim je bil izdan sklep, da Slovenija ne bo obravnavala njihove prošnje za azil na podlagi t.i. Dublinske uredbe oziroma tistih prosilcev za azil, za katere je bil pridobljen podatek, da so za azil že zaprosili v kateri drugi državi članici Evropske unije. Ti prosilci se tako nastanijo v centru za tujce. S tem je bilo doseženih tudi več predaj drugim državam članicam Evropske unije, saj izvedba predaje v preteklosti pogostokrat ni bila možna, ker je prosilec z vročitvijo t.i. dublinskega sklepa Slovenijo preprosto zapustil. Učinki dublinskih postopkov se tako kažejo v tem, da se tujci, ki so

seznanjeni s tem, da lahko za azil zaprosijo le v eni državi Evropske unije, za vložitev prošnje za azil V Republiki Sloveniji sploh ne odločijo, ampak se raje vrnejo v matično državo, od koder ponovno skušajo priti v ciljno državo in tam prositi za azil (Potočnik 2007: 27).

Našteta dejstva kažejo na to, da se v Sloveniji uspešno borimo proti zlorabam azilnih postopkov, se pa kljub temu postavlja vprašanje, ali je morda Slovenija za iskalce azila postala ciljna država, na kar pa lahko sklepamo predvsem glede na število samovoljnih zapustitev azilnega doma.

12. STATISTIKA ILEGALNIH PREHODOV DRŽAVNE MEJE REPUBLIKE SLOVENIJE

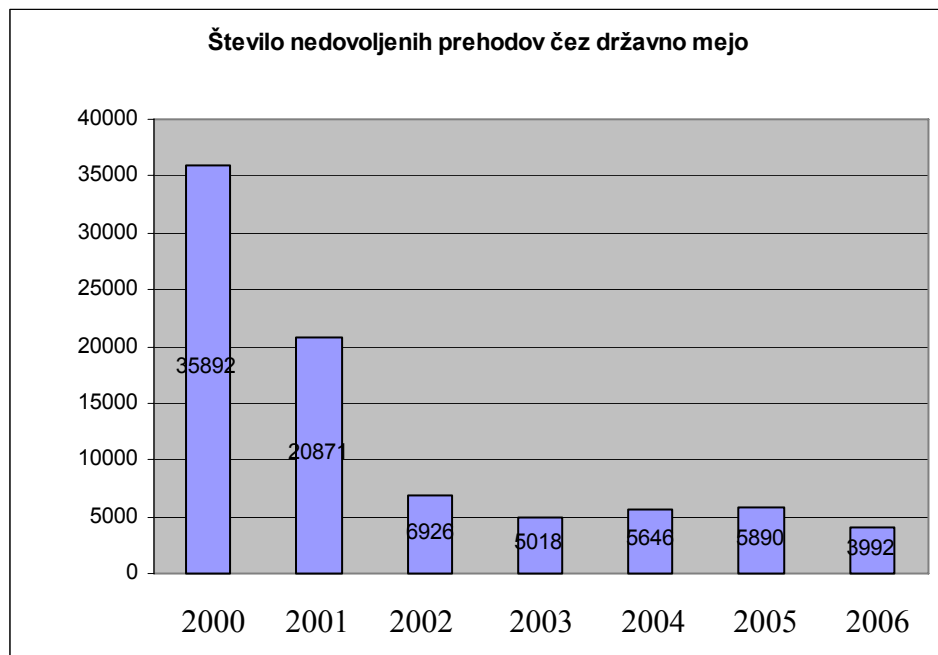
Vsak ilegalen prehod državne meje ni odkrit s strani policistov in zato zbrani statistični podatki, ki se nanašajo le na odkrite in registrirane ilegalne prehode državne meje (všteti so tudi tujci, ki so državno mejo sicer uspešno prestopili, vendar so bili kasneje prijeti v notranjosti države), ne prikazujejo realne slike pojava ilegalnega prehajanja državne meje.

International Organisation for Migrations ocenjuje, da je na evropskih mejah odkrit le eden od treh ilegalnih migrantov (Franko v Skubin 2004: 56), iz česar lahko zaključimo, da so odkriti ilegalni prehodi le senca vseh ilegalnih prehodov državnih meja.

12.1 Število ilegalnih prehodov državne meje po letih

Statistični podatki kažejo, da so ilegalne migracije v Republiki Sloveniji svoj vrh dosegle leta 2000, ko je državno mejo na nedovoljen način prestopilo kar 35.892 tujcev. Od leta 2000 dalje je število ilegalnih prehodov državne meje začelo strmo upadati. K zmanjševanju števila nezakonitih migracij so prispevali številni dejavniki, predvsem učinkovitejše varovanje državne meje, okrepljeno sodelovanje z varnostnimi organi sosednjih držav (skupni nadzor državne meje), učinkovitejše izvajanje meddržavnih sporazumov na področju policijskega sodelovanja in sporazumov o vračanju tujcev in posredno tudi ukrepi sosednjih držav in držav prehoda. Že leta 2001 se je število ilegalnih prehodov meje zmanjšalo za 42 odstotkov, saj jih je policija zabeležila »le« 20.871. Trend upadanja števila nedovoljenih migracij je opazen vse do leta 2003, potem pa je število ilegalnih migrantov začelo znova naraščati. Že leta 2004 se je število nedovoljenih prehodov čez državno mejo znova povečalo, saj se je številka povišala na 5.646, leta 2005 pa je zabeležen še 4,3 odstoten porast le-teh, in sicer na 5.890. Leta 2006 je evidentiranih 3992 ilegalnih prehodov državne meje ali 32 odstotkov manj kot leta 2005.

Grafični prikaz 12.1.1: Število nedovoljenih prehodov preko državne meje po letih

Vir: Prirejeno po poročilih o delu policije za leto 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005 in 2006.

12.2 Državljanstvo oseb, ki so bile najpogosteje obravnavane zaradi nedovoljenega prehoda državne meje v obdobju od leta 2004 do 2006

V naslednji tabeli so prikazana državljanstva oseb, ki so bile najpogosteje obravnavane zaradi nedovoljenega prehoda državne meje v obdobju od leta 2004 do 2006.

Tabela 12.2.1: Državljanstvo oseb, ki so bile najpogosteje obravnavane zaradi nedovoljenega prehoda državne meje

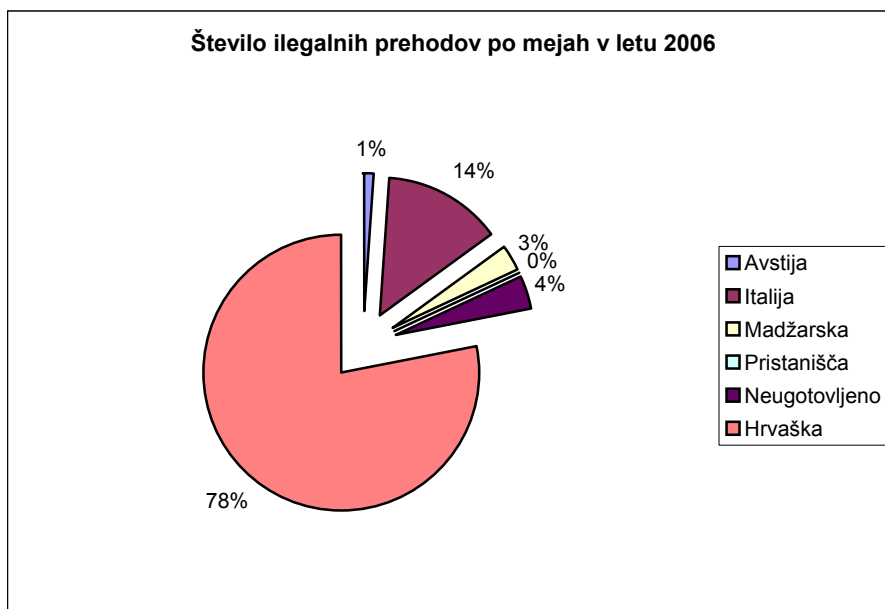
Državljanstvo	2004	2005	2006
Srbija in Črna gora	1324	1722	1487
Albanija	1153	995	898
Turčija	734	765	256
Bosna in Hercegovina	470	562	229
Makedonija	412	434	289
Moldavija	269	426	75
Hrvaška	194	164	194
Romunija	192	87	122
Druge države	898	735	442
Skupaj	5646	5890	3992

Vir: Prirejeno po poročilih o delu policije za leto 2004, 2005 in 2006.

Najpogosteje so bili zaradi ilegalnega prehoda državne meje obravnavani državljani Srbije in Črne gore. Sledijo jim državljani Albanije, Makedonije, Turčije, Bosne in Hercegovine, Hrvaške, Romunije in Moldavije.

12.3 Obravnavano število ilegalnih prehodov po mejah v letu 2006

Grafični prikaz 12.3.1: Število ilegalnih prehodov po mejah v letu 2006

Vir: Generalna policijska uprava (2007): *Ilegalne migracije na območju Republike Slovenije*. Ljubljana: Generalna policijska uprava, Uprava uniformirane policije.

Največ ilegalnih prehodov je bilo zabeleženih na meji s Hrvaško in sicer 3.114 ali za 34 odstotkov manj kot leta 2005. Glede na skupno število ilegalnih prehodov v letu 2006 predstavlja obravnavano število ilegalnih prehodov na tej meji 78 odstotkov vseh ilegalnih prehodov (Generalna policijska uprava 2007: 2).

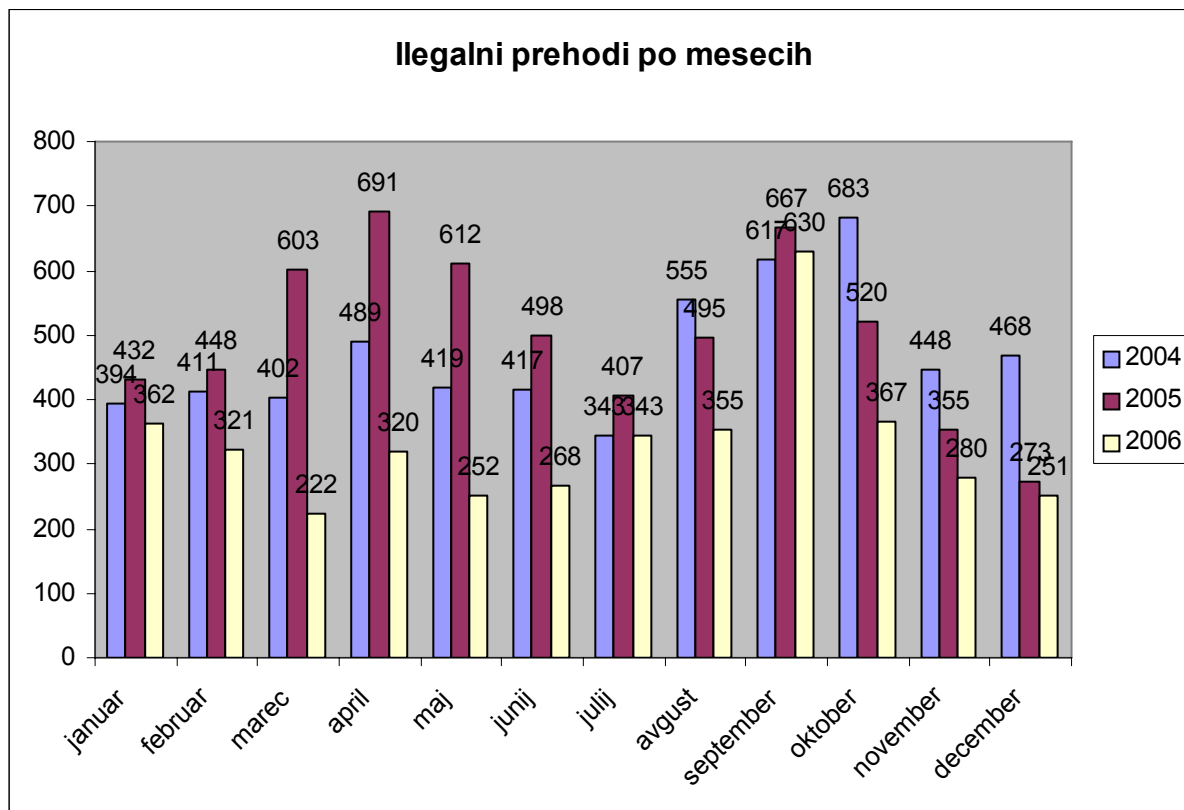
Na meji z Italijo je leta 2006 zabeleženih 541 ilegalnih prehodov ali za 34 odstotkov manj kot leta 2005, ko je bilo le-teh 822. Glede na skupno število ilegalnih prehodov predstavlja obravnavano število ilegalnih prehodov na tej meji 14-odstotni delež (Generalna policijska uprava 2007: 2).

Na meji z Madžarsko je bilo zabeleženih 22 odstotkov manj ilegalnih prehodov kot leta 2005 in sicer 106 (leta 2005 je bilo obravnavanih 136 ilegalnih prehodov) (Generalna policijska uprava 2007: 2).

Tudi na meji z Avstrijo je število ilegalnih prehodov državne meje leta 2006 v primerjavi z letom 2005 upadlo za 38 odstotkov, in sicer iz 94 na 58 (Generalna policijska uprava 2007: 2).

12.4 Število ilegalnih prehodov državne meje po mesecih v obdobju od leta 2004 do leta 2006

Tabela 12.4.1: Število ilegalnih prehodov državne meje po mesecih v obdobju od 1. januarja 2004 do 31. decembra 2006

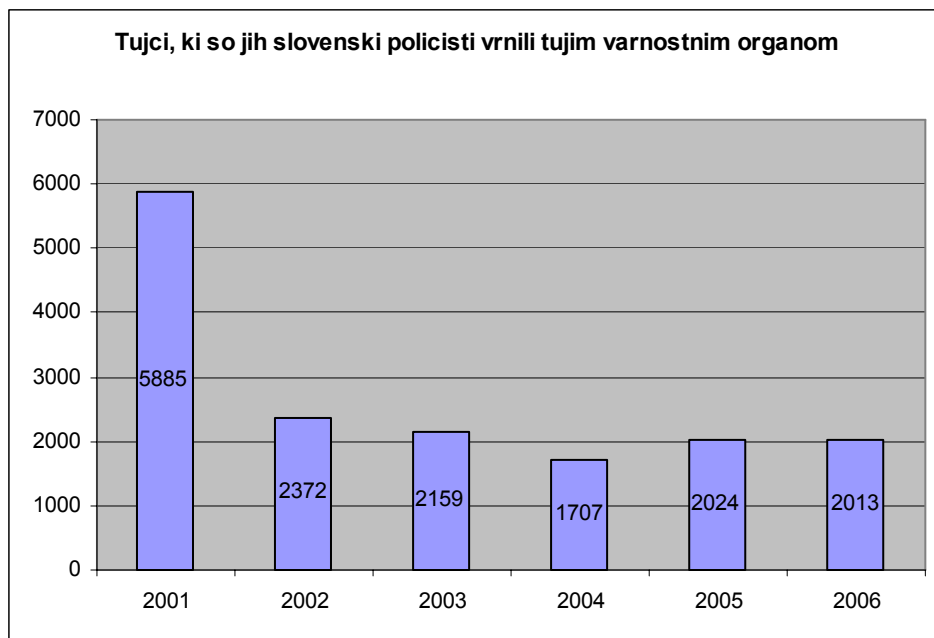
Vir: Generalna policijska uprava (2007): *Ilegalne migracije na območju Republike Slovenije*. Ljubljana: Generalna policijska uprava, Uprava uniformirane policije.

Kot je razvidno iz zgornje tabele, je največji porast ilegalnih migracij opazen v pomladnih in jesenskih mesecih. Največ ilegalnih migracij je tako evidentiranih v obdobju od marca do maja ter od avgusta do oktobra. V zimskih in poletnih mesecih je opazno zmanjšanje števila ilegalnih prehodov državne meje.

12.5 Izvajanje meddržavnih sporazumov o vračanju oseb na državni meji

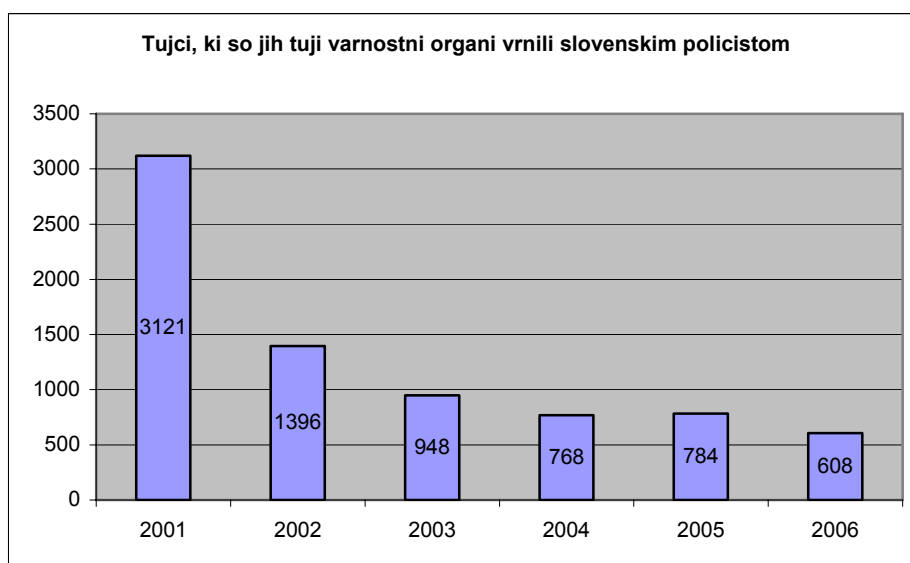
V spodnjih tabelah je prikazano število tujcev, ki so bili vrnjeni oziroma sprejeti na podlagi mednarodnih sporazumov v obdobju od 1. januarja 2001 do 31. decembra 2006.

Tabela 12.5.1: Število tujcev, ki so jih slovenski policisti vrnili tujim varnostnim organom

Vir: Prirejeno po poročilih o delu policije za leto 2001, 2002, 2003, 2004, 2005 in 2006.

Tabela 12.5.2: Število tujcev, ki so jih tuji varnostni organi vrnilo slovenskim policistom

Vir: Prirejeno po poročilih o delu policije za leto 2001, 2002, 2003, 2004, 2005 in 2006.

Število tujcev, vrnjenih oziroma sprejetih na podlagi mednarodnih sporazumov od leta 2001 dalje upada, kar je logična posledica tega, da tudi število ilegalnih prehodov državne meje od leta 2001 dalje večinoma upada.

Slovenski policisti so leta 2006 na podlagi mednarodnih sporazumov tujim varnostnim organom vrnilo 2.013 oseb, od tega največ na meji s Hrvaško, in sicer 1.916. Največ je bilo vrnjenih državljanov Srbije in Črne gore, Albanije, Makedonije in Turčije (Generalna policijska uprava 2007: 2).

Na meji z Italijo je bilo leta 2006 vrnjenih 27 oseb, na meji z Madžarsko 55 oseb, na meji z Avstrijo 8 in na letališkem mejnem prehodu Brnik 7 oseb (Generalna policijska uprava 2007: 2).

Tuji varnostni organi so leta 2006 na podlagi mednarodnih sporazumov o vračanju oseb v Republiko Slovenijo vrnilo 608 oseb, od tega 66 slovenskih državljanov. Največ oseb je bilo vrnjenih na meji z Italijo, in sicer 384, na meji z Avstrijo je bilo vrnjenih 51 oseb, na meji s Hrvaško 58 oseb in na meji z Madžarsko 2 osebi. Na letališkem mejnem prehodu Brnik je bilo vrnjenih 113 oseb (Generalna policijska uprava 2007: 2).

13. SKLEP IN VERIFIKACIJA HIPOTEZ

Skozi celotno zgodovino človeštva so se ljudje selili in iskali boljše življenjske razmere, zato preseljevanje ni pojav, ki bi bil značilen le za novejšo zgodovino človeštva. Lahko bi celo dejali, da je selitev ena od oblik manifestiranja svobode gibanja. Je pa dejstvo, da je hiter pretok informacij, razvoj infrastrukture, dostopnost komunikacijskih sredstev in sodoben način potovanja, kateremu smo priča v današnjem času, omogočil neslutene možnosti za selitev prebivalstva iz enega konca sveta na drugega ter iz revnejših v razvitejše države, o katerih so ljudje v še ne tako davni zgodovini lahko le sanjali.

Povečan pritisk priseljevanja je povzročil, da so države pričele sprejemati restriktivnejšo migracijsko politiko, s katero so želele zajezi val nezaželenega priseljevanja. Področje ilegalnih migracij je tako postala pereča in občutljiva tema, s katero so se začele ubadati domala vse t.i. schengenske države. Evropska unija je pričela mrzlično iskati način, kako bi zajezila val priseljencev, še zlasti tistih, ki na njeno ozemlje prihajajo ilegalno. Sprejela je množico ukrepov za nadzor in preprečevanje ilegalnih migracij, kot so poostren nadzor na zunanjih mejah Evropske unije in enotna vizumska politika. Svoje meje je pričela zvito potiskati navzven in s tem držati imigrantski val pod kontrolo. Ob enem pa bi lahko rekli, da s tem svojim ravnanjem na nek način pričela preverjati lojalnost kandidatov za vstop v skupnost.

Tudi Slovenija, ki leži na razpotju migracijskih tokov, se s problematiko nedovoljenih migracij spopada že vrsto let, vse od osamosvojitve dalje. Po strahovitem povečanju števila ilegalnih migrantov v letu 2000, ko se je številka povzpela na neverjetnih 35.892 prebežnikov, je tudi Slovenija pričela s številnimi ukrepi. Razmere so se po letu 2000 tako umirile in že leta 2001 je opazno zmanjšanje števila nedovoljenih vstopov na ozemlje Republike Slovenije. Po mnenju policije je bilo zmanjšanje nedovoljenega prehajanja državne meje v glavnem posledica večje učinkovitosti varovanja državne meje.

Moja prva hipoteza je bila, da se vloga slovenske policije prične že s samim nadzorom državne meje Republike Slovenije. Policija je namreč po Zakonu o nadzoru državne meje organ, ki opravlja nadzor državne meje.

Teorijo slovenske policije pri varovanju državne meje bi lahko povzeli nekako tako: strožji nadzor na mejah pomeni večje težave za ilegalne prebežnike, predvsem pa za organizatorje prebegov. Zaradi večjega tveganja organizatorji dvigujejo ceno svojega dela, kar pa posledično povzroči to, da si prebeg v »obljubljeno deželo« lahko privošči čedalje manj državljanov tretjega sveta. In zaenkrat lahko trdim, da je ta teorija učinkovita. Na podlagi te ugotovitve tako lahko potrdim tudi svojo prvo hipotezo.

Moja druga hipoteza je bila, da se bo vloga slovenske policije pri zmanjševanju ilegalnih migracij z vzpostavitvijo schengenske meje še povečala. Premik schengenske meje na mejo z Republiko Hrvaško bo radikalno spremenil vlogo Republike Slovenije, saj bo opravljala vlogo varuha evropske trdnjave. Prav zato je Evropska unija v okviru programa PHARE Sloveniji namenila finančna sredstva za opremljanje slovenske policije s sodobnimi pripomočki, ki omogočajo učinkovit nadzor državne meje. Velike evropske države se namreč zavedajo, da v Slovenijo vstopajo tujci, ki so v veliki meri pravzaprav namenjeni k njim. Bo pa z vstopom v schengensko območje Slovenija iz tranzitne države v vse več primerih postajala ciljna destinacija, kajti prebežnik, ki bo uspel priti na njeno ozemlje, bo imel domala odprto pot v vse države Evropske unije.

Moja tretja hipoteza je bila, da policisti v postopku z osebami, ki so na nedovoljen način vstopile v Republiko Slovenijo, uporabljajo vrsto različnih pooblastil. Način izvajanja posameznih policijskih pooblastil je določen v Pravilniku o policijskih pooblastilih, sama pooblastila pa so določena v Zakonu o policiji ter v drugih zakonih, ki opredeljujejo istovrstna pooblastila. Policisti pri prijemu ilegalnega prebežnika tako lahko uporabijo naslednja pooblastila: prijete, privedba, pridržanje, varnostni pregled, ugotavljanje identitete osebe, ki je ilegalno vstopila v Republiko Slovenijo, uporaba prisilnih sredstev ter ostala pooblastila iz zakonov, ki jih pri svojem delu uporabljajo (Zakon o nadzoru državne meje, Zakon o tujcih...). Kot policistka moram točno

vedeti, katera pooblastila se lahko v določenem primeru uporabijo in da je potrebno pooblastila uporabljati v skladu z ustavo in zakoni.

Četrta hipoteza pa je bila, da so z nedovoljenim prehajanjem državne meje povezani številni problemi. Tako je bilo ugotovljeno, da ilegalne migracije lahko vplivajo na nacionalno varnost države, na povečano stopnjo kriminalitete, še zlasti organiziranega kriminala, ter da predstavljajo veliko finančno breme za državo, saj mora le-ta zagotoviti ustreznost nastanitev in oskrbo ilegalnih prebežnikov ter njihovo odstranitev iz države. Ilegalni prebežniki predstavljajo problem tudi na zdravstvenem področju, saj so lahko potencialni prenašalci bolezni iz raznih predelov sveta. Pri vseh že prej naštetih težavah pa je potrebno pozornost posvetiti tudi ksenofobičnemu odnosu do ilegalnih priseljencev, ki ga pogosto še podpihujejo razni mediji.

Ilegalne migracije so dejstvo, ki ga ne moremo spremeniti. Iluzorno si je predstavljati, da jih je mogoče popolnoma odpraviti. Jih je pa možno vsaj delno omejiti. Za doseg tega cilja pa je potrebno intenzivno mednarodno sodelovanje tako med ciljnimi državami kot tudi med tranzitnimi državami in državami izvora.

Ko se v okviru svoje službe srečujem z ilegalnimi prebežniki, me včasih stisne pri srcu, ko zrem v človeško bedo, ki je obtičala na pol poti med slabšim in slabim. Nepredstavljava stiska je prisilila te ljudi, da so prodali vse, kar imajo, in se odpravili v svet z upanjem, da bodo tam, kamor so namenjeni, zase našli svetlejšo prihodnost. S potovalko, v kateri nosijo nekaj najnujnejših stvari in kak evro ali dva, se podajajo na tvegano pot. Prepotujejo stotine kilometrov, ne zavedajo pa se, da jih v »obljubljeni deželi« največkrat čaka delo v napol suženjskih razmerah. Če jim sploh uspe priti do tja. Za mnoge od njih se namreč pot konča v bližini državne meje, ko blatni, utrujeni in lačni padejo v roke policijski patrulji.

14. SEZNAM VIROV

14.1 Knjižni viri in samostojne publikacije

1. Burian, Dušan (1999): *Schengen v praksi*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve.
2. Cinac, Zehra Eka (2003): *Ilegalne migracije kot varnostni problem v Republiki Sloveniji*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
3. Franko, Tina (2002): *Problem ilegalnih migracij z ekonomskega, pravnega in družbenega vidika in oris stanja v Sloveniji*. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
4. Generalna policijska uprava (2007): *Ilegalne migracije na območju Republike Slovenije*. Ljubljana: Generalna policijska uprava, Uprava uniformirane policije.
5. Grizold, Anton (1992): *Razpotja nacionalne varnosti: Obramboslovne raziskave v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
6. Konradi, Matjaž (2001): *Problematika nedovoljenih migracij v notranjosti države*. Diplomsko delo. Ljubljana: Visoka policijsko-varnostna šola.
7. Loescher, Gil (1992): *Refugee Movements and International Security*. London: The International Institute for Strategic Studies.
8. Lohrmann, Reinhard (2000): *Migrants, Refugees and Insecurity. Current Threats to Peace*. Oxford: International Migration.
9. Malačič, Janez (2000): *Demografija: teorija, analiza, metode in modeli*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.

10. Mali, Aleksander (2006): *Konvencija o izvajanju Schengenskega sporazuma (povzetek)*. Ljubljana: Policijska akademija.
11. Mali, Aleksander (2006a): *Postopek policije s tujci, ki nameravajo v Republiki Sloveniji vložiti prošnjo za azil*. Ljubljana: Policijska akademija.
12. Marolt, Matjaž (2004): *Policijska pooblastila*. Ljubljana: Policijska akademija.
13. Popov, Jurij (2002): *Trgovina z ljudmi: Somrak civilizacije ali kaos globalizacije*. Ljubljana: Društvo Ključ–Center za boj proti trgovini z belim blagom.
14. Prezelj, Iztok in Marija Gaber (2005): *Smuggling as a Threat to National and International Security: Slovenia and the Balkan Route*. Ljubljana: Academies and Security Studies Institutes.
15. Rakočević, Slobodan (1999): *Predpisi o tujcih in azilu s komentarjem mag. Slobodana Rakočevića*. Ljubljana: Uradni list RS.
16. Skubin, Dolores (2004): *Nova paradigma obravnavanja (ilegalnih) migracij*. Diplomsko delo. Ljubljana: Visoka policijsko-varnostna šola.
17. Tapinos, Georges (1999): *Clandestine immigration: economic and political issues. Trends in international migration: continuous reporting system on migration (SOPEMI): annual report*. Paris: Organisation for Economic Co – operation and Development.
18. Virjent, Bojana in Branko Vukan (2001): *Povečani migracijski tokovi v Republiki Sloveniji – potreba po znanju tujih jezikov za uspešno izvedbo policijskih postopkov pri obravnavanju ilegalcev*. Ljubljana: Visoka policijsko-varnostna šola.
19. Westphal, Volker in Edgar Stoppa (2004): *Europarecht für die Grenzpolizei*. Lübeck: Grenzschutzschule Lübeck.

14.2 Dokumenti

1. Nacionalni komite za demografsko politiko (1994): *Akcijski program mednarodne konference o prebivalstvu in razvoju*. Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.
2. *Dogovor med Vlado Italijanske republike, Zvezno vlado Republike Avstrije in Vlado Republike Slovenije o sodelovanju v policijskem centru v Thörl Maglernu (2005)*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije 27. Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlImpid=20058> (28. marec 2007).
3. *Evropski sporazum o ureditvi gibanja oseb med državami članicami Sveta Evrope (2001)*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije 90. Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlImpid=200168> (28. marec 2007).
4. *Konvencija o izvajanju Schengenskega sporazuma*, sprejeta 14. junija 1985. Dostopno na http://www.ip-rs.si/fileadmin/user_upload/doc/doc/SCHENGEN_CONVENTION.doc (15. april 2007).
5. Direktorat za migracije (2006): *Letno poročilo Sektorja za azil za leto 2005*. Ljubljana: Direktorat za migracije, Sektor za azil.
6. Direktorat za migracije (2007): *Letno poročilo Sektorja za azil za leto 2006*. Ljubljana: Direktorat za migracije, Sektor za azil.
7. Državni zbor Republike Slovenije (1994): *Kazenski zakonik Republike Slovenije*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve.
8. Ministrstvo za notranje zadeve (1996): *Strategija dela policije na državni meji*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve.

9. *Navodilo o postopku in načinu ravnanja s tujci, ki vstopijo v Republiko Slovenijo in želijo vložiti prošnjo za azil, ter o sprejemanju, vsebini in ravnanju z vloženimi prošnjami za azil oziroma izjavami, sprejetimi na zapisnik (2000).* Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije 65. Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200065&stevilka=3003> (17. marec 2007).
10. *Navodilo o zavrnitvi vstopa tujcu, pogojih za izdajo vizuma na mejnih prehodih, o pogojih za izdajo vizuma iz humanitarnih razlogov in načinu razveljavitve vizuma (2001).* Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije 2. Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200102&stevilka=125> (17. marec 2007).
11. Ministrstvo za notranje zadeve (2001): *Poročilo o delu policije za leto 2000.* Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija.
12. Ministrstvo za notranje zadeve (2002): *Poročilo o delu policije za leto 2001.* Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija
13. Ministrstvo za notranje zadeve (2003): *Poročilo o delu policije za leto 2002.* Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija.
14. Ministrstvo za notranje zadeve (2004): *Poročilo o delu policije za leto 2003.* Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija.
15. Ministrstvo za notranje zadeve (2005): *Poročilo o delu policije za leto 2004.* Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija.
16. Ministrstvo za notranje zadeve (2006): *Poročilo o delu policije za leto 2005.* Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija.
17. Ministrstvo za notranje zadeve (2007): *Poročilo o delu policije za leto 2006.* Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija.

18. *Pravilnik o izvajanju Zakona o nadzoru državne meje (2004)*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije 45. Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200445&stevilka=2157> (10. april 2007).
19. *Pravilnik o policijskih pooblastilih (2006)*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije 40. Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200640&stevilka=1777> (12. april 2007).
20. *Pravilnik o posebnih pravilih bivanja in gibanja tujcev v centru za tujce in pogojih ter postopku za uporabo milejših ukrepov, s katerimi se določajo pogoji in postopek za sprejem in nastanitev tujcev v Centru za tujce pri Ministrstvu za notranje zadeve (2000)*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije 97. Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200097/stevilka=4081> (4. december 2006).
21. *Resolucija o imigracijski politiki Republike Slovenije (1999)*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije 40. Dostopno na <http://www.ius-software.si/Baze/REGI/Predpisi/B/Q997C7BG.htm> (12. april 2007).
22. *Resolucija o izhodiščih zasnove nacionalne varnosti Republike Slovenije (1993)*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije 307. Dostopno na <http://www.uradni-list.si/pdf/1993/Ur/u1993071.pdf> (7. maj 2007).
23. *Resolucija o migracijski politiki Republike Slovenije (2002)*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije 106. Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2002106&stevilka=5265> (7. maj 2007).
24. *Sporazum med Republiko Slovenijo in Republiko Madžarsko o mejni kontroli cestnega in železniškega prometa v cestnem prometu (2004)*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije 59. Dostopno na http://www.policija.si/portal/zakoni/pdf/akti/dogovor_RS-RM-promet-meja.pdf (22. marec 2007).

25. *Zakon o azilu (2006)*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije 134.
Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2006134&stevilka=5594> (12. april 2007).
26. *Zakon o kazenskem postopku (2006)*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije 8.
Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200608&stevilka=296> (12. april 2007).
27. *Zakon o nadzoru državne meje (2002)*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije 87.
Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200287&stevilka=4359> (14. marec 2007).
28. *Zakon o policiji (2005)*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije 113.
Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2005113&stevilka=5004> (20. marec 2007).
29. *Zakon o prekrških (2005)*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije 55.
Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200555&stevilka=2356> (14. marec 2007).
30. *Zakon o tujcih (2005)*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije 112.
Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2005112&stevilka=4915> (14. marec 2007).
31. *Zakon o začasnem zatočišču (1997)*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije 20.
Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=199720&stevilka=1139> (20. junij 2007).

14.3 Članki v strokovnih in publicističnih revijah

1. Batis, Roman (1999): Migracijski pritiski na Republiko Slovenijo. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo* (50), 3.
2. Batis, Roman (2004): Skozi Slovenijo na zahod. *Revija Obramba* junij (36), 59–61.
3. Dakič Prelc, Drago (2006): Tvegana pot v Evropo. *Revija Obramba* november (38), 26–28.
4. Furman, Robert (2006): Priprave na uvajanje Schengenskega pravnega reda. *Revija Varnost* LIV(4), 18–19.
5. Gašperlin, Marko (2006): Al' prav se piše Schengen ali schengen? *Revija Varnost* LIV(4), 15–17.
6. Hojnik, Žarko (2005): Sokolji pogled tudi ponoči. *Delo*, 12. 9., 7.
7. Jančar, Martin in Marjetica Šimunovič ter Tamara Antonaz Pogorevc (2005): Dom, ki združuje prosilce in uradnike. *Slovenska uprava* 5(1), 17–19.
8. Malec, Gregor (2007): Na poti k celovitejši migracijski politiki Evropske unije. *Revija Varnost* LIV(2), 19–21.
9. Malešič, Marjan (2000): Security Dimension of the Refugee Phenomenon. *Revija Ujma* (14–15), 224–229.
10. Potočnik, Nataša (2007): Preprečevanje zlorab. *Revija Varnost* LV(1), 26–27.
11. Šipec, Lilijana (2007): Za krmilom Evropske unije. *Revija Varnost* LV(1), 21–23.

12. Škerl, Uroš (2005): Slovenija, tranzitna država. *Delo*, 22.1., 12–13.

13. Tepina, Jasna (2007): Nihče ne sme biti naprodaj. *Nika*, 28.2., 9–11.

14.4 Medmrežni viri

1. Jazbec, Franci (2003): *Upravljanje migracij*. Dostopno na <http://www.odnos.si/index.php?id=70&lang=sl> (15. december 2006).
2. Oblak, Bojan (2001): *Ilegalne migracije v Sloveniji ali Kako so Šiškarji postali »ksenofobi«*. Dostopno na <http://users.volja.net/drweg/docs/nastopfdv.html> (14. december 2006).
3. Šalamon, Srečko (2006): *Varstvo potencialnih žrtev trgovine z ljudmi*. Dostopno na <http://www.odnos.si/index.php?id=77&lang=sl> (14. december 2006).

14.5 Ostali viri

1. Leskovar, Matjaž (2006): *Predavanja in zapiski pri predmetu Varovanje meje in tujci*. Ljubljana: Šola za policiste.
2. Peklar, Bojan (2006): *Predavanja in zapiski pri predmetu Organizacija in naloge policije*. Ljubljana: Šola za policiste.